

ВІСНИК THE HERALD

-VISNYK

Свобода народам!
Свобода людині!

Спільно - політичний місячник

З М І С Т

Д. Донцов — Емігрантські шашелі і націоналізм	1
Д-р М. Кушнір — Майбутність християнської культури	5
Петро Кізко — Вірність (вірш)	6
Іван Левадний — Славний український гетьман	10
Д-р Р. Кухар — Білорусь — братня країна	12
І. Тернопільський — Вшануймо засновника українського самостійництва	14
М. Чировський — Ліберманізм	23
В. Давиденко — „Сповідь” Іллі Еренбурга	26
Ярополк Ласовський — Музика в підсоветській Україні	30
Бій за розвал тюрми народів	31
Протикомуністичне віче в Мюнхені	32
9-ий З'їзд ТУСМ'у	33

ОРГАНІЗАЦІЯ
ОВОРОНИ
ЧОТИРЬОХ
СВОБІД
УКРАЇНИ

КОЛЯДА НА ВИЗВОЛЬНИЙ ФОНД 1964

(Продовження)

БОФАЛО, Н. И.

Салдит Михайло, Бурій Мирон, Н. Н., Щавінський Василь, Регула Іван, Вурда Юліян, Тельок Михайло, Козар Михайло, Гулик Ярослав, Чикота Ярослав, Горбачук Іван, Гладіш Степан, Хомин Степан, Кладочний Михайло, Шевчук Іван, Вішка Антон, Панкевич Василь, Стоцуляк П., о. д-р Івахів, о. Стасюк Андрій, Смолінський В., Чіп Осип, Осадца Володимир, Нагнибіда С., Когут Анна, Никифорок Павло, Ільківський Дмитро, Жуковський Степан, Глухий Михайло, Гринчак Лев, Гринчак Петро, Йопик Василь, Колесник Яків, Хутко Михайло, Борківський Степан, Вільчинський Василь, Варицький Микола, Кокотайло Степан, Гузар Іван, Сало Іван, Тушницький Михайло, Блендоногий Михайло, Мандзій Михайло, Вліда Анна, Кулик Олекса, Кавалір Михайло.

По § 4.00 — Домбровська Анна, Стадник Микола, Пугач Петро, Погаратний М., Литвин, Швець Андрій, Вороновський Іван, підпис нечиткий, Валух Петро, Войчак Роман.

По § 3.00 — Смерка Френк, о. Богдан і Леся Остапович, Сікорський Іван, Козуб Джордж, Михайлюк Василь, Качмарик Іван, Савуляк Михайло, Різник Михайло, Скіб'як Алекс, Слабик Степан, Прокопів Микола, Миськів М., Конотопський Роман, Нестерук Микола, Валюта Степан, Лехман Теодор, Войчак Андрій, Дякун Андрій, Матух Олекса, Воробець Григорій, Уляк Василь, Кульчицький, Нестерук Михайло, Андрушко Іван, Стасюк М., Вережницький Олександр, Федик Роман, Гладкий Михайло, Коростинський Осип, Боднарський, Гошовський Данило, Стеценко, Коцай Богдан, Шиманський Сельвестер, Турик Петро, Турик Роман, Шумський Михайло, Лисак Леся, Потішко Василь, генерал Самутин Петро, Левандюк Петро, Щербак Микола, Лаврівський Юрій, Значко Михайло, д-р Лоза Михайло, Ганущак Дмитро, Вурда П., Шипилявий Степан, Вагнюк Роман, Антонів Дмитро, Кузмяк Зіна, Голубіцький Тимко, Хома Петро, Волошин П., Сукмановський Григорій, Гнатів Михайло, Стець Люїс, Палуга Гілярій, Грицай Іван, Метіль І., Сенів Мирон.

По § 2.50 — Новіцький Володимир, Мандзій Петро.

По § 2.00 — Михайлюк Василь, Пастухевич Омелян, Паньків Михайло, Кривий Андрій, Радніці Ніколас, Вліч Анна, Андрійчук Василь, Громоцький Пилип, Михальчук Данило, Глен, Касприк Роман, Коман Іван, Кулачко М., Галенда Іван, Пічончик Ігнат, Бутилин Петро, Шафран Михайло, Бакалець Андрій, Проценко Михайло, Галай Микола, Синиця, Коман С., Коваль І., Піцун, Шишка Лев, Савіцький Степан, Самійло Микола, Коваль Василь, Гнатик Микола, Вашкурак Л., Пришляк Т., Мандзій Степан, Пастух А., Польовий В., Яцишин Анна, Вумбар Василь, Нафус Іван, Войтович В., Царик Л., Швець Петро, Маленяк, Андруховський А., Нестерук Мирон, Щерба Ілько, Щерба Іван, Вілоголовський Онуфрій, Катрій Михайло, Орос М., Цьолко Роман, Алекс Еван, Мельник Михайло, Кудерявець М., Дарійчук Петро, Вітрик Еміль, Тельок М., Святківський, Люкас Йосиф, Федик Володимир, д-р Дмитрюк

Василь, Микитюк, Герега, Волощук, Блендоногий, Сташків Михайло, Артимович Михайло, Триняк Василь, Волинець Степан, Руда Анна, Кобрин Тарас, Скубіш Василь, Фарима Микола, Баранський Дмитро, Худий Захарко, Білецька Софія, Панасевич Клим, Пашковський Богдан, Васильківський І., Лисенко Микола, Попадин Юрій, Кульчицький І., Микола М., Нижник П., Райца Франко, Гелецький Дмитро, Лівак Іван, Андрійчук С., Грега Іван, Павшик О., Була Ілля, Федик Петро, Пастернак Т., Депутат Михайло, Дранко М., Денека, Мельник В., Сидлярчук Анна, Притула М., Смух М., Бобенчук Павло, Харук Микола, Іваничко Михайло, Добрикевич Г., Врудний С., Кравець Іван, Лесків І., Грекуляк Степан, Курляк Олекса, Гаравус Петро, Нижник Іван, Рудий Степан, Регула Василь, Мочерняк Михайло, Відковський Франко, Савчук Іван, Перейма Мирослав, Курляк Михайло, Станкевич Іван, Ковалів Степан, Лещук Василь, Стефанюк Дмитро.

По § 1.00 — Юрко Андрій, Олексевич А., Войко Андрій, Пруць Станислав, Мілер Дж., Паращин Н., Вороновський Дж., Заремба Степан, Солоп Я., Мочан С., Макара, Маврін Н., Паньків М., Дмитрюк М., Потієнко Юрій, Блендоногий, Яцишин Іван, Душенко Степан, Лащик В., Михайлів М., Дусанівський Богдан, Чайківський Д., Вуцєрка Микола, Слободян І., Левицький Максим, Михайлів Роман, Батіг Михайло, Пастернак Іван.

По § 0.50 — Гладкий.

ПЕРТ АМБОИ, Н. ДЖ.

Збіркові листи чч.: 456, 457, 458.

По § 10.00 — Миронович Кузьма, Стрілка Петро, Аристович Євдокія, Ваверчак Володимир, Галата Степан, Гладич Володимир, Васко Петро, Стахів Петро, Тарасюк Гриць.

По § 5.00 — Кедровський Володимир, Канаї Сем, Онуляк Дмитро, Фидчина Дмитро, Український Демократичний Клуб, Гавриш Теодор, Степась Микола, Тицький Петро, Вадяк Павло, Тулис Микола, Ковалевський Олекса, Тарасюк Домініка, Шотт Йосиф, Науменко Євген, Науменко Борис, Харченко Леонід, Левицький Богдан, Федчок Ілько, Гураль Іван, Кузьо Мирон, Липшак Микола, Тарасюк Василь.

По § 4.00 — Деліман Йосиф, родина Дячишин, Двудліт Осип.

По § 3.00 — Прус Петро, Карач Юрій, Стек Василь, Притула Василь, Наконечний Константин, Мельник Іван, о. Сидор Степан, Грицай Тарас, Крицька Ева, Максимович Ст., Гадек Петро, Мельник Степан, Циктор Лука, Грабар Степан, Возьна Анна, Долівера Марія.

По § 2.00 — Блискун М., Вовк Дмитро, Амброзевич Роман, Довбуш Юрій, Литка Юрій, Яремчак Йосиф, Дячишин Дмитро, Дячишин Степан, Матковський Василь, Якубович Олекса, Драгинич Дмитро, Марків Микола, Гавдилко Михайло, Лозинський Дмитро, Гайни Дороті, Степась Дмитро, Фединишин Іван, Ілек Іван,

(Продовження на 4-ій стор. обкладинки)

ВІСНИК

Д. Донцов

ЕМІГРАНТСЬКІ ШАШЕЛІ І НАЦІОНАЛІЗМ

Трохи ширше треба уйняти справу „контакту” агентів Кремлю з емігрантськими москвофілами. Останнім важливо нав'язати контакт не так з московськими „гістьми”, як з самим Кремлем. Це ж було ціллю всіх кочубеїв часів Мазепи, часів Петлюри й Бандери і тепер. Що й Москва береться за цю справу, це її одвічний трюк: вона завше шукала кочубеїв або (модерна назва) квіслінгів серед націй, яким призначила знайти щастя в „братерських обіймах” московського давуна. Роля квіслінгів — зробити ті нації м'якими, стравними, щоб не були твердими, „бандитськими”, зубатими. Одним словом, щоб верхівка тих націй складалася з „реальних політиків”.

Ясно, що породу „м'яких”, „толерантних”, „реальних” політиків найкраще було знайти серед драгоманівців, тобто серед „демократів”, соціалістів та інших лакеїв нашої „сучасности”. Большевики почали шукати у нас тих кочубеїв від 1917 р., а властиво вже по революції 1905 р., коли засновано на Україні т. зв. соціал-демократичну „спілку” („Украинский Союз Российской Социалистической Рабочей Партии”). В 1941 р. почали шукати їх і німецькі націонал-соціалісти, а по другій війні — кола псевдodemократичної, москвофільської мафії на Заході.

Нащо вони їй здалися? Не трудно вгадати! Найвищим шпилем большевицьких успіхів був Нюрнберг, Ялта, Сталін. По нім настав повільний розклад большевицької кліки, ідейний, політичний і моральний. В незримому сплеті причин і наслідків подій видимого світу видно вже зрячим неминучий і близький розвал большевизму. А що по тім розвалі, як по розвалі царату, вибухне національний зрив усіх „возсоединьонних” і сателітних народів Східньої Європи, це розуміє москвофільська мафія Заходу. Розуміє вона, що по тім зриві не сядуть уже, як

правителі, ні нові бенеші в Празі, ні блюми в Парижі, ні червоні „республіканці” в Мадриді, ні тітовці в Београді, ні спааки в Брюсселі, ні веймарські соціалісти в Німеччині, ні „демократичні” гомулки в Варшаві, ні винниченки, грушевські й марголіни в Києві. Не сидітимуть там ні мафійські, ні московські гавляйтери. „Єдина і неделімая” розвалиться раз на завше. Цей зрив приніс би відродження в Європі традиціоналізму, націоналізму, власної державности і Христової віри. Ось чому як москалі, так і кола „демократичної” чи соціалістичної мафії вже тепер шукають прогресивних квіслінгів, свого потульного знаряддя навіть по розпаді СССР.

Середовищем, де цей попит на наших кочубеїв міг би бути задоволений, є очевидно „демократичні” кола еміграції. Вони ж досі тримаються „символу віри” Драгоманова: „гей українєць просить немного” (що дадуть), і навіть цього „немногого” не жадають, а просять. А до того, як і їх учитель („з північною Руссю не зломим союзу”), мають незнищенний потяг до московського „старшого брата”.

У літах 1917-20, в літах Базару, Крут, Зимового походу, а далі в літах УПА деякі з тих квіслінгів удавали з себе самостійників. Але в добу „співіснування” Заходу з СССР вони скидають маски. І цим виявили своє справжнє обличчя, свою природу, яку в усій красі тепер показують широкій громаді в своїх заявах, „контактах” і в автопортретах.

Такий автопортрет, самохарактеристику їх не ворог, а з їхнього кола дає в своїх „Споминах”, виданих минулого року, один із знаних галицьких соціалістів, А. Чернецький. У цих своїх споминах він, сам того не розуміючи, безжалісно малює портрети наших змінюхівців (до яких належав і сам), хоч і вибілюючи їх. При цім завзято нападає і на ОУН, і на Коноваль-

ця, і на Бандеру, і на автора цієї статті, приписуючи йому ролю злочинного „надхненника” націоналістів. Обурюватися на Чернецького не можна, він просто роззброює убогістю своєї думки і політичною наївністю. Але, оповідаючи докладно про вождів соціалізму і „демократії”, він, нехотячи, безжалісно роздягає їх політично з їхніх пишних шат, відкриває мізерію їх думки і ще більшу їх безхарактерність.

Наприклад, О. Безпалко, буковинський соціаліст, „осуджував всяку війну” і тому гостро таврував усіх (в тім числі й мене), хто перед першою світовою війною закликав український загаль, в разі війни, кинути всі сили на сторону ворогів Росії. А як війна вибухла, зараз же Безпалко приступив до австрофільського Союзу Визволення України, а ще пізніше зробився на деякий час міністром УНР... Отже людина без власної думки, кон'юнктурист, готовий перекинутися завше до течії, яка бере гору... „Партачами життя” прозвала тих „політиків Олена Теліга.

Далі читаємо, що соціалісти з УСДП, Л. Ганкевич, І. Квасниця, В. Темницький, поети П. Карманський, В. Пачовський стали советофілами. Чому? Бо їх звабили кличі про „владу робітників і селян”, про „розвиток української культури в советській Україні”. Пішли за кличами, за словоблудними фразами! Їх мозок не зміг доглянути намірів ворога за брехливими фразами. Так Червона Шапочка, побачивши бабусин очіпок на голові вовка, не побачила вовчих зубів... Так, читаємо далі, УСДП прийняла советофільську резолюцію в 1922 р., бо брехливі фрази кремлівських агентів „робили вплив на людей”...

Це до характеристики „політичного розуму” провідників УСДП. А тепер щодо їх **характерности**. А Чернецький пише про те, коли саме почалася „советофільська політика в рядах УСДП” в Галичині. Тоді, „коли політики УНР

вийшли на еміграцію, а на Україні запанували большевики”. . . Тоді „їх агенти знайшли дорогу” до головачів УСДП, а „до Раковського, голови уряду советської України, поїхали від УСДП В. Темницький та Івашко”. . . Отже, коли большевики опанували Україну, стали там силою, тоді ті соціалістичні діячі помчались, подібно як Винниченко і Грушевський, допомагати Москві „розбудовувати Україну”! І наївний автор навіть не розуміє, в яким світлі малює отих „патріотів”, своїх товаришів. Він навіть вибілює їх прочанство до Москви, вони нібито невинні, їх пхнули до того „важкі умовини життя українського народу під Польщею”... Які умовини життя для того народу були під Москвою це ні автора, ні його товаришів не цікавило, бож там пропагували марксизм в „рідній мові” і будували радгоспний, колгоспний і чекістський соціалізм! А Чернецький і товариші були передусім соціалістами.

Вибілює він також і Винниченка та інших наддніпрянських соціалістів, що перейшли до большевиків, подібним аргументом: вони теж невинні, бо „їх пхнули до того скоропадщина і Антанта”. От вони й „потягнули за собою В. Левинського, Сіяка, Стронського, Дідушків та ін. Винниченко з Левинським почали видавати у Відні комуністичну „Нову Добу”, як закордонний орган Української Компартії”. Далі, пише, подалися до Москви М. Грушевський, Ст. Рудницький, С. Вітик, Ю. Бачинський. А про себе пише автор: „став і я радянофілом тоді”.

А що не була ця зміновіховщина лише захопленням соціалізмом, а чимсь іншим, що це було просто інстинктом тих людей хилити голову перед кожною, хоч і ворожою, силою, доводить далі, нехотячи, сам же ж наївний автор „Споминів”. Пише, що зміновіховство захопило тоді не лише соціалістичні кола Галичини, а й „українські галицькі міщанські партії”: групу Петрушевича („Партію Праці”), „Трудову” нац.-дем. партію (пізніше УНДО), де радянофільській течії потурав святоюрський прелат о. Л. Куницький. Офіціоз „Трудової Партії”, „Діло” і його головний редактор Ф. Федорців, явно ширили радянофільство, голова „Просвіти” д-р І. Брик вітав на зборах у Львові большевицького консула Лапчинського... Під радянофільство підпав „християнський суспільник” проф. К. Студинський, голова НТШ.

“VISNYK” — “THE HERALD”

Published by Organization for Defense of Four
Freedoms for Ukraine, Inc.

Monthly except July and August when bimonthly.
Second class postage paid at General Post Office,
New York, N. Y.

Board of Editors

Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
New York 3, N. Y.

„З ініціативи Лапчинського засновується журнал „Нові Шляхи”, під редакцією А. Крушельницького, а співробітниками його були Ф. Федорців, редактор „Діла”, М. Залізник, Софія Парфанович. На „радянську” Україну орієнтувалися навіть члени президії Союзу Визволення України, Басок-Меленевський і Андрій Жук, які у Відні видавали журнал „Нова Громада”, куди втягнули також С. Вітика.

Це все, пише автор, вплинуло на нього і його соціалістичних товаришів, які „вірили, що нам, соціалістам, можна буде домовитися з московськими більшовиками”. **Найважливіше** — пише автор — було „осягнути з’єднання українських земель, соборність, — нехай і в неволі”. Бо советська Україна, „здавалося, ставала такою державою”. Хто вірив? Кому здавалося? Ось тим „політикам”, які — пише сам автор — „не знали психіки московських більшовиків”, „не знали, що московський більшовизм, під покришкою Маркса і комунізму, поширює диктатуру і старий месіанізм московського імперіялізму”. . . Яким „не могло прийти в голову” це все (що ж то були за голови!?), які „думали, що московська шовіністична дурійка промине” . . .

Чому вони так думали? В той час виходив у Львові „Літературно-Науковий Вістник”, що тим „головам”, які „не думали”, по-дурному „вірили”, „не знали психіки московських більшовиків” і яким „здавалось”, що Москва несе рай, „нехай і в неволі”, які не вгадували під більшовизмом московського імперіялізму, всім тим безголовим політикам роз’яснював усе безглуздя їх „мудрости” і глупе злочинство їх тактики, але його редактором був ворог соціалізму Д. Донцов, а проти нього все те товариство разом з агентами Москви, з Раковським і Лапчинським вело заїлу кампанію з брехонь та інсинуацій в ім’я „соціалізму”, „демократії” і „щастя українського народу” „нехай і в неволі”. Від свого божевілля вони не могли відступити. А зі слів Чернецького видно, що не лише соціалістів, але й „буржуїв” тих тягнуло до більшовицької Москви. Що саме? **Їх вдача**. Як сказав би Шевченко, їх „овеча натура” . . .

Вибільюючи соціалістичних перекинчиків, які вітали „українську державу”, УССР, Чернецький з іронією ставиться до проголошення Я. Стецьком і С. Бандерою відновлення незалеж-

ности України в 1941 році — акту проти всієї політики Гітлера. Але . . . не проти Гітлера, а з ним шукали „співіснування” „відповідальні українські політики”, пише Чернецький, очевидно їх виправдуючи. По першій війні, коли ті „відповідальні політики” побачили, що УНР упала і запанували на Україні москалі, вони поспішили стати до співпраці з ними. Під час другої війни, коли націоналісти творили УПА, а ті, що проголосили віднову української держави, опинилися в гітлерівських концтраках, — ті „відповідальні політики” пішли „співпрацювати з новою владою” — з владою Гітлера . . . Для чого співпрацювати? „Щоб уможливити українській молоді продовжувати свою освіту, щоб і населення не голодувало”. В той час, як націоналістичні „гітлерівці” думали про УПА і свою державу . . .

Ось в чім суть тих „відповідальних політиків!” Вони „не знали”, що більшовики обдурять, і „вірили” в їх фрази, і тому по Крутах, по Базарі, по страхіттях 1917-20 рр. на Україні пішли на „співпрацю” з ними. **Бо ті захопили владу!** Під час другої війни зміновіховці рішили „співпрацювати” з гітлерівцями, бо вони були при владі на Україні! . . . Це — основна мудрість такого сорту „відповідальних політиків!” Всякі високі ідеї були тій породі людей чужі. Не мали вони симпатій до „фашистів” українських, за якими йшла лише „некритична, малоосвічена й політично невироблена частина молоді”, а їх вожді „не мали необхідної теоретичної й політичної підготовки”, щоб керувати нацією . . . Бо, „замість тягнути нашу молодь до підпілля”, треба було ту молодь „учити ремесла, технічних наук”, готувати „кадри для розбудови культурного й економічного нашого життя, хоч би навіть в умовах чужої окупації”, без революцій і повстань, бо ж тій окупації — на думку лівого недоума — „рано чи пізно мусять прийти кінець” сам собою . . . Своєю тактикою націоналісти тільки „непотрібно провокували репресії” москалів чи поляків.

Ті самі нісенітниця, те самісіньке „кредо” соціалістів знаходимо у „Вільній Україні”, які, ганячи „авантюризм” націоналістів, „нетактовний” протест АБН проти ССРСР в Стокгольмі, навіть всю акцію ОУН в Галичині під Польщею, — назвали всі ті чини „бешкетами”, що заважали населенню (і їм) мирно працювати

над розбудовою просвіт і кооператив... В цім вся мудрість політична, вся „реальна тактика” і вся квіслінгівсько-кочубеївська порода такого сорту людей! І як за Шевченка, так і тепер, люди отої натури прозивають своїх противників-націоналістів „дурними оригіналами”, „розбійниками” („бандитами”). І вони ж обурюються, що їх звуть плебеями.

Акцію кочубеївців перед 1945 р. перейняли потім на еміграції „революційні демократи” (Багрянний, Майстренко), а згодом „розкаяні” націоналісти в Мюнхені й Парижі, навернувшись на „демократію” і москвофільство, „паліївці” (Шлемкевич-Іванейко) та інші „реальні політики” і апологети не „фантастичної” України, за яку билася нація 1917-21 рр. і під час другої війни, а „нашої держави УССР”. Почало кочубеївську акцію товариство МУР з його концепцією „єдності всіх національних сил”, концепцією, теоретиками якої були (за Ю. Шерехом — „Думки проти течії”) Улас Самчук і три Юрії: Дивнич, Шерех і... Косач. Ця група зажадала бути „символом сучасності”, створити „концепцію нового етапу визвольного руху”, „концепцію різнохарактерних, але на одно скерованих сил”. Куди ж ці сили були „скеровані” показав насамперед випадок більшовика Косача в МУР’і проти націоналізму, проти „вчорашньої доби”, проти „вістниківства”, проти цілої його групи, яка одна лише між двома війнами послідовно боролася з більшовизмом і москвофільством у Галичині. А в своїм „дискусійнім” журналі те мурівське „об’єднання” на пасквіль більшовика Косача відмовилося вмістити відповідь Д. Донцова.

Дійсно, ця група була „спрямована на одно”! Один із тих чотирьох стовпів МУР’у розвінчував „людину визвольного руху” і декларував, що України, за яку накладали головами сотки тисяч нашого народу, вже „не може бути”, може бути лише УССР... Другий казав, що „іноді треба робити компроміс з дияволом”... Третій і нині нападає на націоналістів, на „бунт” Бандери і бандерівців, яких він не міг „морально виправдати”, на „ніцшеанство і донцівство” або просто „махнівство”, і жалує, чому досі не полагодили своїх суперечок Україна й Московщина (і Польща), які в його уяві були „рідні сестри” (може „брати” — старший і молодший?). (У. Самчук в „Сучасності”). Ну, а чет-

вертим в МУР’і був Косач. Тепер уже стає ясним, на яке „одно” було скероване об’єднання безхарактерних „різнохарактерних” сил у МУР’і і чому велику ролю там грав Ю. Косач, якому величезну рекляму робив Шерех.

До згаданих творців „нової ери” змінювочщини на еміграції можна додати багато інших. Що трапилося над Невою Шевченкові у „Сні”, те трапилося нашим змінювочцям в „демократичнім”, „пацифістичнім”, „співіснувальнім” Заході. Не один на тім Заході, слухаючи ново-прибулого емігранта, дивувався, що він не вміє говорити „по-здешньому”, плете щось про війну, про московську тиранію, про національну революцію... Шевченко заявив, що „по-здешньому” він говорить „не хоче”. Але многі емігранти захотіли, зробилися „землячками” і забалакали „по-здешньому”... Перестали говорити про незалежну Україну, а заговорили про „радянську” або про тітовську, в рамках московського „союзу”... Заговорили про „великі досягнення” Москви на Україні... Про „еволюційний шлях” визволення... Про „дискусії” з агентами Шелепіна... Не раз такий „землячок” наплював на обличчя свого вчорашнього „я”...

Інші („круглостолопи”) навіть вибачалися перед „суддями” за „гріхи” гетьмана Богдана, Гонти, Петлюри і співали покаєнний псалом (на нуту — „прости мене, моя мила, що ти мене била!”) ... Інші, щоб приподобатися „здешнім” панам, заявили, що треба змінити „соціально-програмові настанови ОУН”, змінити „плян і методу державного будівництва”, відкинути „догму революції”, зректися „однобічної націоналістичної ідеології”, віддати данину сучасності, перекреслити своє минуле і приобіцяти плекати „добросусідські відносини” — особливо з північними „сусідами”... Виявили бажання, щоб на Україні „був мир” (хоч би сталінсько-хрущовський чи шелепінський), щоб скінчити не лише гарячу, але й холодну війну між українською еміграцією і тими, що вбили С. Бандеру, Є. Коновальця, С. Петлюру і відправили на той світ мільйони українців. А деякі пропагатори „самостійної України” писали, що невідомо ще, чи смерть Бандери не була натуральна, бо більшовики „не мали потреби його вбивати”. Тому „не маємо чого й убо-

(Продовження на 17-ій стор.)

МАЙБУТНІСТЬ ХРИСТИЯНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Катастрофічна ситуація, в якій опинився світ, є вислідом двох чинників: повної ліквідації західної культури і — бунту релігій світу проти неї. Випродовж останніх двох століть західня цивілізація розпозувала зв'язок з релігійними традиціями, спираючись на які поставила, а всю енергію спрямувала на організацію світу шляхом економічних і на-укових засобів. В останньому півстолітті опір проти цієї експлуатації щораз зростає і в наш час часах загрожують самому існуванню західного суспільства,

Однак, цей опір не спрямований проти самого процесу ліквідації. Проблема не зводиться до конфлікту між „західним матеріалізмом“ і „східним еспіритуалізмом“. Навпаки, Схід крокує сіднями Заходу в його бунті проти релігійної традиції, і йде навіть далі в напрямі повної експлуатації культури. Схід може атакувати Захід як „втілення економічного визиску“, але не може супротивлятися його матеріалізові, бо істота його протестує спирається на доктрині економічного матеріалізму, взятої від Заходу.

Яка ж повинна бути постава християнству в цій ситуації? Тому, що обидві сторони переступають взаємозуперечні форми експлуатації, могло б видаватися, що християнство не повинен займатися жадною з них і тільки обсервувати цей конфлікт, подібно як жидівські пророки спостерігали взаємне поборовання імперій у часах Навходоносора.

Істоту цих змін дуже чітко виявляє видана в Англії у 1955 році книжка Б. С. Ровнтри і Д. Р. Лейверса „Інтліш ладф енд лежер“. Ця книжка багато уваги присвячує проблемі релігії і є, мабуть, першою поважною спробою устїїнити шляхом зондування опінії, який вплив має християнство на життя сучасних людей.

Окремі випадки, описані в цій книжці, ви-

значають враження, що причина сучасної безбожності не має інтелектуальних підстав, що її не спричиняють впливи ані комунізму, ані догматичного антихристиянства. Є це скоріше звичайна байдужкість — попросту „потанство“ людей, які над цїєю проблемою, як і правдоподібно, жадною іншою, ніколи глибше не присадумувалися і які не бачать жадного зв'язку між християнством і своїм щоденним життям.

Але не буломо оптимістами. В останньому п'ятдесятилітті прийшли до гологу нові сили, літерівської Німеччини і совєтської Росії

двох сот інших:

Число 3 „не ходить до церкви, хоч не має проти цього жадних засадничих застережень”. Каже тільки: „Це добре для дітей, але коли дорослі люди такі наївні, що дають себе набирати, то це мене не обходить”. Число 24 не цікавиться релігією. Каже, що коли б молитва могла заповнити купно дому, тоді молився б, але кожний знає, що це річ неможлива. Число 26 — жінка, також не цікавиться релігією, і єдине, що пам'ятає з християнської доктрини, це те, що „в школі ми читали голосно біблію, кожний по одному віршеві. Одного разу я пішла з приятелькою до церкви, але там був такий розгардіяш, що я зовсім загубилася в своїм молитовнику”. Число 34 цілковито до релігії байдужий і твердить: „Я подорожував так багато і запізнався з стількома різними релігіями, що не можу повірити, щоб існувала якась правдива релігія. Релігія — це попросту звичай”. Число 49 має глибоку погорду до релігії: „Що ті дурні священики знають? Чи можна заплатити податок молитвою? Не маю часу на балаканину. Я дуже радо загнав би всіх священиків до праці в копальнях”. Число 72 ніколи не ходить до церкви, бо „переївся” релігією, коли служив у війську. Але каже — „релігія, коли це в міру, добра річ”. Своїх дітей він посилає на науку релігії в неділю, щоб позбутися їх з дому. Число 97 не має абсолютно жадних переконань і вважає, що піти до церкви чи не піти, це те саме, що піти чи не піти до кіна. „Це лише питання, чи маєш охоту”. Число 111 у ніщо не вірить. „Я — каже він — не є атеїстом, але люблю, коли хлопці ходять до церкви, бо там привчають, як треба поводитися під час богослуження. Пізніше в житті не виглядатимуть вони як дурні, коли трапиться їм бути в церкві”.

Загроза для християнства

Здається, що саме згірдлива байдужність характеризує більшість з-посеред досліджуваних двох сот випадків. Існує, очевидно, також поважна меншість, погляди якої діаметрально протилежні і для якої християнство є завжди чимсь живим. Існує й дуже мала група недовірків, виразно ворожих до християнства, в якій є комуністи і особи з поглядами, наближеними до комунізму. Однак правдиву загрозу для християнства і майбутности за-

Петро Кізко

ВІРНІСТЬ

У хмарах ночі Тебе бачу,
В зав'ях, стужі і сльоті.
В погоду якнайбільше мрячну
Стоїш для мене сонцем Ти.
І хай всі дні ночами стануть,
Погасне небо голубе, —
Повік кохать не перестану
О, зоре-зоренько, Тебе!

7. 8. 1965.

~~~~~  
хідньої культури становить — як виявлено в згаданій книжці — не та здецидована меншість, ворожість якої спирається на інтелектуальних засновках, але та наставлена байдужно велика людська маса, яка тим самим не відчуває жадної духової потреби релігії. Це — річ зовсім нова.

В минулому низький рівень культури не спричинював обов'язково браку релігійного вірування. На початку свого існування християнство здобувало найбільший успіх серед бідаків і неосвічених людей. Навіть найпримітивніші народи — коли йдеться про їх матеріальний і культурний доробок — ніколи не були вповні позбавлені релігійного почуття.

Де шукати вияснення цієї зміни? Вважаю, що причиною цього є штучний характер сучасної культури, яка є ніби тепличною рослиною. З одного боку людину ізолюється від безпосереднього зіткнення з дійсністю, а з другого вона стоїть під зростаючим натиском суспільного уподібнення її до інших. Вона рідко коли мусить сама щонебудь передумати чи піднятися якогонебудь важливого рішення. Вона проводить все своє життя в добре зорганізованих, але штучних людських згуртованнях — на фабриці, в професійній спілці, бюрі, політичній партії. Успіх або неуспіх такої людини залежить від того, як їй укладаються стосунки в тих організаціях. Коли б Церква була одною з таких примусових організацій, сучасна людина була б релігійною, але тому, що приналежність до Церкви є добровільною і вимагає жертви вільного часу, це вважається зайвим і непотрібним.



з найбільшх небезпек, які загрожують західній культурі, коли ця культура ідентифікується з тим, що називаємо „демократичним способом життя“. Це дає у висліді духово невтральне і пасивне суспільство, яке легко стає здобиччю потуажної, атресивної, революційної сили вроді комунізму.

Християнство не має обов'язку боронити нашу зліцізовану західню культуру від загрозливого суспільної і поліційної революції. З точки зору християн немає значної різниці між пасивним гностичизмом та байдужкістю і активним матеріалізмом. В суті речі обидва напрямки можуть бути різними симптомами чи фазами тієї самої духовної хвороби. Справа першо-рядної ваги — привернути моральні й духовні підстави, на яких спирається життя людини і культури, отже перекопати пересичену людину, що релігійно це не подобається фікція, яка не має нічого спільного з реальним життям, але справа, найбільш зв'язана з реальними днями, єдиний шлях до реалізму і властивого способу життя.

Це нелегке завдання, відколи вповні зліцізована культура створила позірний світ, в якому нінові постаті і постаті з каміксів видаються живішими, ніж постаті Евангелія, в якому штучний цикл заробітку і витрачання грошей відтинає людей від безпосереднього зіткнення з землею і від природного піклування і жнив; в якому навіть народження і смерть, хвороба і нукція не ставлять уже людину лицем до лиця з остаточною справами, а тільки віддають її ще більше в залежність від держави та її бюрократії, так що кожна людська потреба може бути задоволеною виповненням відповідного формуляру.

### Церквання мосту над провалом

Замішається ще тільки одна велика суспільна і духовна інституція, яка є видним вліченням надприродної правди й Божого авторитету. Доти, поки християнська Церква може вести своє власне життя і виявляти правду, яку репрезентує, вона матиме вплив на суспільство, хоча б культурно цього суспільства була якнайбільше зліцізована. Але, коли провалля між Церквою і світською культурою стане таким великим, що не буде жадних споті і поліційної держави. І саме це є одною

Як можуть християни подолати цю трудність? Відповідь на це питання нелегке, бо проблема наворотання релігійно байдужих наслідую розв'язкою була б зміна культурних умовин, які спричинились до того, що цей несприродний стан речей постає. Людина релігійно байдужка є в певному розумінні प्रतिивною байдужкою, а факт, що зорові й митивні люди можуть стати таким способом „відчоловіченими“ — вказує, що мусить бути щось справді ненормальне в суспільстві і культурі, які з тих людей зробили те, чим вони стали.

Це попросту марлідиша форма тієї самої хвороби, яка дала такі жахливі виследи в тоталітарних державах. В останніх роках ми часто ставили собі запитання: як це сталося, що пересічно порадний німець чи москаль приймали існування конфтаборів та масових чис-ток? На це можна відповісти, що суспільний інстинкт сильніший від гуманітарного. Коли держава вирішить, що застосування негуманітарних засобів потрібне для добра правлячої партії — тоді пересічна людина приймає безкритично її рішення.

На щастя, в тоталітарних державах суспільство, а також окремі люди все ще сприймають гуманітарні засади, як щось безспірне. Але у випадках, коли ті засади не входять у рух, проявляється та сама тенденція готовості підпорядкувати моральний закон — а тим більше вищі істинні віри — суспільній вигоді. Та все ж таки навіть латвійський гуманіст не може вважати який стан речей задовільним. Бо сучасна релігійна байдужкість в'язється з байдужкістю в багатьох інших справах, ва-жливих для добра суспільства.

Ця постава — в своїй істоті нетативна — спричиняє брак глибоких моральних переконань і успішного суспільного динамізму, крім того за власним інтересом. Витворюється духовна порожнеча, нездібна продукувати жа-дні культурні овори. В цьому сенсі — це гірше від комунізму, який все ж таки має динамічний характер, навіть коли той динамізм є тільки жадою, вліченою в диктатурі пар-ті і поліційної держави. І саме це є одною

снів виміни поглядів чи можливостей взаємного порозуміння, тоді може виникнути небезпека, що Церква замість притягати почне відпихати від себе людей. Тому не вистачить, щоб християни втримували високий рівень релігійної практики — треба, щоб вони були ладні вибудувати міст порозуміння вглиб території світської культури, щоб вони могли діяти як апостоли християнської віри поза обсягом Церкви. Така акція не обмежується безпосередньою місійною працею і релігійною пропагандою в формальному сенсі. Вона є обов'язком кожного християнина, а передусім кожного освіченого християнина.

Ми бачили в минулому, а особливо в XIX стол., що ляїцизація західної культури наступила не з вини клиру чи монаших чинів, які добре виконували свої завдання, але внаслідок недбалства і пасивності світських християн, які занедбали справи християнства і залишили ділянку високої освіти прихильникам безрелігійного навчання.

#### Релігія обертається в сфері реальності

Це факт, що сучасне суспільство — яким би не було воно релігійно примітивним і позбавленим духової культури — має правдиву, хоча радше мрячну пошану до освіти і його засадничим критичним аргументом ортодоксальною поняття релігії є те, що християнство перестаріло, що Церква має реакційну й обскурантну поставу до сучасної науки та соціології і що християни не мають нічого спільного з сучасною мислю. У висліді кожний християнин, який має певну інтелектуальну животність, а водночас свято переконаний у правдивості своєї релігії — спричиняє струс у сфері втертих переконань гурту членів такого суспільства. Такий християнин, правдоподібно, нікого не наверне, але підірве в тому гурті довір'я до безапеляційності ляїцьких поглядів і до цього ярлика глупоти, причепленого тим, які мають релігійний погляд на життя.

Це — перший крок і, хоч малий, він має засадниче значення. Дальший крок — це коли люди починають розуміти об'єктивну вартість і значення релігійного знання, коли починають бачити, що те знання не менше важливе для людського щастя і для зрозуміння дійсності,

як економіка і стислі науки. Ця фаза, все ще поза порогом християнства, веде тільки до точки спільної всім релігіям і багатьом філософам, які самі не мали віри, як Метью Арнольд у XIX стол. і Жорж Сантаяна в наших часах. А все ж таки, коли цей момент надійшов, то можна вважати, що він є зворотною точкою.

Існування вповні зляїцизованої культури і типу релігійно примітивних людей спирається на заложенні, що релігійне знання не є справжнім знанням, а справжнє знання займається матеріальними справами й економічними потребами людини. В моменті, коли людина починає розуміти, що вона стоїть на порозі духового світу, який є рівно реальний, як і матеріальний світ, і в певному сенсі пізнавальний умом — тоді вона вже йде шляхом, що веде до прийняття нею християнської віри. Але вона не зійде на ту стежку, коли християни не відіграють свої ролі апостолів.

#### Завдання світських християн

Яким способом можна цього досягти? Ситуація є така, що сучасна ляїцька культура замкнулася в собі і втратила будь-який контакт з вищим духовим світом. В минулому цей вищий світ був видимий і зрозумілий для людини Заходу, за посередництва християнської культури, яка постачала багато способів наближення, пристосованих до різномірних типів умового рівня і різних форм інтелектуальної діяльності. Сьогодні всі ті стежки закриті ігнорацією, упередженням та занедбанням і треба їх поновно відкрити при допомозі духової та інтелектуальної акції християн, що працюють кожний на своїм власнім відтинку, для спільної цілі. На цьому полі власне праця освіченого християнина є такою важливою. Існує інтелектуальне апостольство, так само як апостольство чину і молитви.

Християнська культура не є тим самим, що християнська віра. Але тільки через культуру віра може проникати до цивілізації і переформувати думки й ідеології сучасного суспільства. Християнська культура є типом культури, яка прямує до надприродних цілей і духової дійсності, а світська культура прямує до матеріальної дійсності і заспокоювання матеріальних потреб людини. На цьому засновується

засадничий конфлікт, на якому св. Августин уґрунтував свою філософію історії. В його розумінні мотором суспільства є його спільне змагання або психічна енергія. В такому разі в егоїстичному і безбожному суспільстві єдиним мотором поступування є змагання до самозадоволення — купідітас — байдуже, чи воно проявляється у взаєморивалізуючих імпульсах егоїстичного посідання, у боротьбі кляса чи у жадобі влади, коли йдеться про держави й народи.

Цій тенденції людини до створювання замкненого в егоїзмі світу, остаточно приреченого на загибель своїми власними нищівними інстинктами — протиставляється Божа діяльність духового відродження, що має свій центр у факті Втілення, а свою орбіту в християнській вірі. Разом із християнством входить у життя людства нова динамічна засада, реорганізує його довкола нового духового осередку і спрямовує до надприродних цілей. Ця нова засада має своє застосування так у житті суспільства, як і одиниці. Вона втілена в життя зорганізованого суспільства, яким є християнська Церква, і поширює свій вплив на кожний відтинок людського життя, на кожну форму суспільної діяльності. Окремі елементи людського суспільства — родина, господарські пов'язання, самоуправа і держава — залишаються тими самими, але, в залежності від того, як глибоко входять вони під впливи вищого духового порядку, повертаються до нових цілей.

Таким чином вклад християнства до культури не є тільки додатком нового релігійного елементу. Це радше процес новотворення, що вповні переформовує характер суспільного організму. Він розбиває замкнений, егоїстичний світ світської культури і дає людському суспільству нову духову ціль, що виходить поза суперечні інтереси людини, класу і раси. Таким чином християнство постачає психологічні мотиви для створення справді загальної культури, з якої жадна раса і суспільна кляса не виключені.

Без сумніву, на перший погляд християнське розв'язання основних проблем видається недосконалим у порівнянні зі світськими ідеологіями й утопіями, що оферують людині все

відразу під умовою, що вона ділковито піддається їх контролі. Але в дійсності ті ідеології скріплюють тільки суспільний поділ та конфлікти в сучасному світі і, замість створювати рай, вкидають людство щораз глибше в невільництво та війни.

### Світло в темряві

Натомість християнство не дає чудесного ліку на скомпліковані хвороби сучасного світу. Воно оперує вічними категоріями і може дозволити собі не числитися з часом. Але саме тому християнська культура є потенційно розлогішою й універсальнішою, ніж світська. Вона робить своєю серединою Бога, а не людину, і тому змінює увесь спосіб людського життя, ставлячи його в новій перспективі.

Філософія і стислі науки, історія і література — все це набирає нового характеру, поглиблюється та поширюється, коли дивитись з цієї перспективи. Тому саме християнська культура бачила в теології королеву всіх наук.

Поширення засягу наук через наростання знання приносить також нові можливості для поширення засягу християнської культури. Кожний, хоча б найменший поступ такого роду робить віру доступнішою і зрозумілішою для сучасного світу. Можливо, що нам не судилося будувати катедри, як це робили християни, що жили в 13-му столітті, або писати епопеї, як робив це Данте, але кожний із нас може освідомлювати людей щодо існування релігійних правд і значення християнської думки, впускаючи таким чином дещо світла в темний світ зляцізованої культури.

~~~~~

Певно, знайдуться сили в Окциденті, які поспішать рятувати конаючу потвору, думаючи навернути її на ту чи іншу свою віру, — але, падаючи і розбиваючись, московська вежа вавилонська розторощить і ті закохані в Москві й задурманені її ілюзорною могутністю сили, які недоцінюють живих сил народів, в першу чергу України.

~~~~~

Ярослав Стецько

~~~~~

Іван Левадний

СЛАВНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ГЕТЬМАН

(У 300-ліття обрання гетьманом Петра Дорошенка)

Серед українських гетьманів доби між Богданом Хмельницьким та Іваном Мазепою, доби занепаду нашого державного життя і нищення здобутків Хмельниччини, найвизначнішим організатором і політиком, що багато зусиль віддав справі визволення, об'єднання та незалежності українських земель був гетьман Петро Дорошенко.

Велика національна революція під проводом Богдана Хмельницького, що струснула цілим Сходом Європи, визволила з-під польської влади Наддніпрянську Україну і привела до створення окремого громадського устрою, який набув форм козацької держави. На жаль, у розпалі боротьби, коли Україна в союзі зі Швецією і Семигородом, здавалося, мала покінчити з Польщею і приєднати західноукраїнські землі, що залишились у польських руках, несподівано помер Богдан Хмельницький.

Обраний гетьманом, його син Юрій через неповноліття не міг як слід продовжувати справи батька, а Іван Виговський не мав популярності серед широких кіл козацтва і, розірвавши з Москвою, змушений був піти на унію з Польщею, щоб розпочати протимосковську війну. І хоч ця війна позначилася блискучою перемогою під Конотопом, народне незадоволення польською орієнтацією Виговського зруйнувало всі наслідки воєнних успіхів.

Знову обраний гетьманом, Юрій Хмельницький відновлює Союз з Москвою і виступає проти Польщі, але зазнає поразки і складає угоду з поляками про нове поєднання України з Польщею. Це викликає незадоволення серед всього українського громадянства, внаслідок чого Юрій Хмельницький зрікається булави і йде в ченці, а на його місце обирають Павла Тетерю.

На Лівобережжі, де змагалися різні політичні групи московської орієнтації та прибічників народньо-демократичного устрою, скликається відому Чорну Раду, на якій гетьманом обирають московського ставленця Івана Брюховецького, а його супротивників, Сомка і Золотаренка, убивають.

На Правобережжі, де гетьманував Тетеря,

прибічник польської орієнтації, і звідки Польща зробила останню спробу захопити Лівобережжя, рішучий всенародній спротив перекреслив усі пляни поляків. Повстання ширилося на обох берегах Дніпра і набрало таких розмірів, що Тетеря зрікся булави і виїхав до Польщі. Правобережжя звільнилось від поляків і, після короткого гетьманування Опари, восени 1665 року гетьманом обрано полковника Петра Дорошенка.

Внук гетьмана Михайла Дорошенка, полковник за Богдана Хмельницького, людина авторитетна і шанована серед козаків і татар, новий гетьман, прийнявши булаву в складних обставинах розбиття України на дві частини, вирішив, як і Богдан Хмельницький, поставити Україну в неутральну позицію між Московщиною, Польщею і Туреччиною, щоб забезпечити їй волю і мирний розвиток. Він не задовольнився союзом з кримським ханом, а визнав своїм зверхником султана, вважаючи, що турецький протекторат не перешкоджатиме державній самостійності і вільному розвитку України. За це султан Магомет IV обіцяв допомогти Україні визволитися в її етнографічних межах від Перемишля та Самбора на заході до Висли та Німана на півночі і Сівська та Путивля на сході.

У своїй політиці новий гетьман знайшов загальну підтримку духівництва на чолі з київським митрополитом Йосипом Нелюбовичем-Тукальським, що переніс свій осідок до гетьманської столиці — Чигирина. Дорошенко наводить лад у краю, кількома ударами виганяє поляків зі східної України, нищить головного прибічника Москви Дрозда, об'єднує навколо себе все Правобережжя і, маючи допомогу від татар і турків, замислюється над справою приєднання Лівобережжя, де запроваджена Брюховецьким політика плазування перед Москвою викликала загальне обурення. Брюховецький, одружившись з дочкою московського боярина, одержав боярське звання і пропонував Москві скрізь на Україні наставити своїх воевод, а також надіслати з Москви на Україну митрополита, тобто цілком підкорити україн-

лицем польської навали, Дорошенко був змушений відатися до султана з проханням про допомогу.

Султан з великим військом навесні 1672 року переходить Дністер, біля Кам'янець-Подільського, і з'єднується з Дорошенком і, після облоги, ту, здавалося, неприступну твердиню знову б'є. Козаки і татари розбивають поляків та загопи Ханенка. Турецьке і козацьке війська під проводом султана і Дорошенка рушає до Галичини. Польща просить миру і за Бучачкою угодою 1672 року зривається Україна на користь Дорошенка, відступає Поділля туркам і зобов'язується платити їм щороку данину.

Знову все Правобережжя об'єднується під булавою Дорошенка. Але ця перемога була куплена дорогою ціною: надзвичайно тяжких спустощень зазнали українські землі.

Гетьман задумується знову над приданням Правобережжя. Щоб уникнути пролиття крові, він готовий вести переговори з московським царем про призначення Україні повної автономії внутрішнього життя. Але Москва боялася Дорошенка, знаючи його самостійницькі потяги, і новий лівобережний гетьман Іван Самойлович, що став на місце Многогрішного, всіляко інтригував перед Московою проти Дорошенка.

Ускладнювалися обставини і на самому Правобережжі. Польща скріпилася після поразки і знову почала війну з турками. Політкам допомогу почала давати Туреччина. Знову виступив Ханенко. Турки і татари поводилися на українських землях не як союзники, а як завоювальники, палили церкви, нищили села, забирали людей в неволю. Зі свого боку козацькі загопи Дорошенка тяжко карали місцеву людину за перехід до Ханенка. Все Правобережжя було зруйноване тяжкою війною. І винуватцем цього лиха людину вважали Дорошенка.

З цієї ситуації вирішив скористатися Самойлович. У 1674 році, коли його в Переяславі іменовано гетьманом України, він із своїми козаками та московцями вирушив на правий берег. Але Дорошенка підтримав Сірко. На допомогу надійшли турки та татари, і Самойлович мусів тікати.

Руна на Правобережжі ширилася. Усі захопили гетьману у відьмові краю були безущипні. Людину переселювалася на лівий берег. Ту-ди перенісся і Ханенко, залишивши гетьману ставлення до Дорошенка.

року були звернені на Дорошенка. Очі всього українського народу були звернені на Дорошенка.

Саме в той час Москва, бачачи неможливість утримати в своїх руках усю Україну, замислюється з Польщею і лишає собі за Андрусівським договором лише Лівобережжя з Києвом на правому березі. Цим самим поступно порушується зобов'язання, дане Богданові Хмельницькому.

Добре оцінюючи народні настрої, Дорошенко вирішив об'єднати Правобережжя і Лівобережжя Україну. Врешті сам Брюховецький, побачивши, до чого довела його покірність султану Москви, проголосив проти неї повстання. Нарід повстав, почав промити москалів і гнати московських воєвод.

Навесні 1668 року Дорошенко з військом переходить на лівий берег. Нарід скрізь зустрічає його з ентузіазмом. Лівобережні козаки вбивають Брюховецького і переходять на бік Дорошенка, який виганяє москалів за межі України і з'єднує під своєю булавою обидва береги Дніпра.

Здавалося, вся Наддніпрянська Україна вже визволена і лишається тільки звільнити від поляків Галичину. Але раптом наспіває звістка про напад поляків на Поділля. Дорошенко спить турди, щоб організувати оборону. А тим часом на Лівобережжі деякі українські кола, що все ще стійно орієнтувалися на Москву і не поділяли широких планів Дорошенка, вирішили скористатися з цієї ситуації. На чолі їх стали полковник Дем'ян Многогрішний та чернітвський архієпископ Лазар Баранович. Вони закликали московське військо, яке зайняло все Лівобережжя за винятком південної Полтавщини. Лівобережна старшина на з'їзді в Новгород-Сіверському обрала гетьманом Многогрішного. Україна знову розпалася на дві частини. Становище Дорошенка ускладнилось і на Правобережжі. Деякі старшини, не поділяючи його задумів, уклали власні кар'єристичні плани. Зокрема уманський полковник Михайло Ханенко гасно домовлявся з поляками, виглаючи визнати його гетьманом. Ханенка підтримали запорожці на чолі зі своїм кошовим отаманом Іваном Сірком, опозиційно на-Оточений з усіх боків противниками, перед

Д-р Роман Кужар

БІЛОРУСЬ — БРАТНЯ КРАЇНА

(З історично-культурних записок)

Згідно з науковими висновками проф. В. Щербаківського, із праслов'ян вийшли тільки балканські слов'яни, українці та західні слов'яни, як чехи, словаки, поляки. Всіх їх об'єднує первень динарської раси. Білоруси та їхня мова були вже витвором пізніших процесів, під безпосереднім впливом таких українських племен, як поляни, деревляни, бужани, волиняни і ін., а також дреговичів, племені, що жило в ті часи на теперішній території Білоруси. Таким чином білоруси, головню через дуже чи-

вання. Дорошенко з вірними йому козаками „серденятами” сидів серед пустелі у своєму чигиринському замку.

Самойлович вирішив ще раз спробувати завоювати Правобережжя. З численним військом московського боярина Ромодановського він підступив під Чигирин. Дорошенко зрозумів безвиглядність боротьби і у вересні 1676 року без бою склав булаву.

Московський уряд, знаючи популярність Дорошенка, наказав вивезти його до Москви, де тримали гетьмана кілька років у почесному арешті. Потім його послали воявоюдою у В'ятку, де він перебув з 1679 до 1682 року, і нарешті оселили в селі Ярополче Волоколамського повіту, де пережив він усіх своїх сучасників: Сірко помер у 1680 році, Самойлович — у 1687 році, а Дорошенко — 25 серпня 1698 року, коли на Україні тривала вже мазепинська доба.

Пам'ять про мужнього гетьмана-борця за волю і об'єднання України збереглася в народі. В широкознаній пісні оспівує нарід Дорошенка, що „веде своє військо, військо запорізьке хорошенько”. Образ Дорошенка увічнений у нашій літературі. В повісті „Маруся” Марка Вовчка, у драмі „Гандзя” Тобілевича, у драматичному творі „Гетьман Дорошенко” Старицької-Черняхівської зображено славного гетьмана і його добу.

Великий український патріот, відданий цілою душею визвольній справі, якій присвятив усе своє життя, людина великої енергії та сили волі — таким був Дорошенко і таким увійшов у нашу історію.

сельне й важливе з історичного погляду плем'я кривичів, що із своєї первісної литовської мови перейшло на білоруську, становлять щойно другий ступінь слов'янізації; вона закінчилася ще перед IX століттям. Третім ступнем слов'янізації стала русифікація фіно-уральської Московщини, що відбулася вже на очах нашого літописця (автора „Повісти временних літ”, де історичні події доведені до 1116 р.).

В обличчі точних і послідовних зведень жадної праруської мови (гіпотеза московських учених), з якої окремо мала б вийти українська, окремо білоруська й окремо московська, не було. Насправді панівною була насамперед мова слов'янських племен — головню полян, деревлян, що дали початок українському народові; під їх впливом і почерез плем'я дреговичів, а може й під впливом ще деяких слов'янських племен, наприклад польського походження радимичів і в'ятичів, виникла білоруська мова; і тільки багато пізніше, внаслідок довершеної головню білоруськомовними кривичами слов'янізації фіно-уральських племен (чудь, весь, меря, мордва, мурома і т.д.), що заселявали землі майбутньої Московщини, витворилася московська мова.

Московська мова й культура — це найпізніший витвір східнослов'янської групи народів, що недвозначно доводять факти історично-культурного розвитку трьох даних народів. Коли Київська Русь, прабатьківщина України, і приналежні до неї білоруські землі досягали вершка культурно-цивілізаційного розвитку, корінні землі майбутнього московського князівства потопали ще в темряві варварства.

Джерела білоруської культури, як сказано, сягають часів Київської Держави, що охоплювала білоруську країну, зосереджену в Турово-Пинщині, і поширювала туди свої культурно-політичні впливи. Ще далі на північний схід — це вже були на той час глухі, відсталі провінції. Таким чином взаємовідносини між двома братніми народами, українським та білоруським, сягають ще доісторичного й найранішого історичного періодів. Їхня культурна

спільність особливо виразно виділяється в добу після татарського лихоліття, в межах Великого Литовського Князівства, на переломі XIV і XV століть. Водночас з українською стає білоруська мова офіційною й літературною мовою спільної литовсько-українсько-білоруської державної організації.

Ще в XVI ст. т. зв. „руські” країни (себто Україна й Білорусь), тоді вже Польсько-Литовської Держави живуть у настільки щільних традиційно-культурних зв'язках, що інколи важко розрізнити мову тогочасних пам'яток письменства, українського вона чи білоруського походження.

В цілому XVI століття позначене помітним проростом національних культур обох народів і їхніми вичутними взаємовпливами. Історичне значення має тут, наприклад, друк біблійних книг білоруса Франціска Скорини в Празі в рр. 1517-1519 і в Вільні в 1525 р. Показну роль в обопільних контактах відіграв князь Андрій Курбський, палкий противник Івана Лютого; в Миляновичах на Волині він заснував один з перших освітньо-наукових центрів у XVI ст. на сході Європи. З інших культурно-наукових осередків тієї доби треба назвати славу Острозьку Академію в Острозі, в Україні, і двір князя Юрія Слуцького в Слуцьку, в Білорусі.

Україна й Білорусь переживали сливе тожню історичну долю, включно з довгими періодами польського й московського поневолення й розподілом живого національного тіла між двох історичних окупантів обох братніх народів. Важке буття під чоботом завойовників, міцні почуття національного спротиву, змагання до самобутності й людської гідності яскраво виражені в національному білоруському епосі й творчості білоруських народних поетів.

А втім, не зважаючи на підневільне національне життя, українському й білоруському народові доводилося неодноразово підносити на вищий культурно-цивілізаційний щабель т. зв. „старшого брата”, згадати б лише знаменні культурні внесення покликаних у Московщину в XVII ст. українців Епіфанія Славинецького, Дмитра Тупталенка (Ростовського), Степана

Яворського, Теофана Прокоповича чи білоруського ученого, вчителя, проповідника й поета Симеона Полоцького (Петровського).

Процес усвідомлення національної окремішності в обох народах ступнево наростає і у XVIII ст. остаточно оформлюється. Розвиток самобутньої білоруської культури, зокрема мови, зустрічає важкі перешкоди. Ще в 1697 р. заборонила Польща вжиток білоруської мови, заступивши її польською. З XIX століття переходить Білорусь з польської в московську неволю, і на зміну польонізації приходить русифікація. До повного занепаду національної традиції все ж таки не доходить, в основному завдяки українській моральній підтримці.

Наприкінці XIX ст. ганебні московські укази про заборону не-московських мов ударяють так само по білоруській, як і по українській національній культурі.

Щойно революція 1905 року принесла на тому полі зміни. Перша світова війна застала Україну, а за її прикладом і Білорусь, в боротьбі за національно-політичне визволення. Після невдачі визвольних змагань наступає черговий насильний поділ обох націй, цим разом між поверсальською Польщею й большевицькою Москвою.

Під час другої світової війни знову спалахують на землях обох братніх народів вогні визвольної революції, зчаста українці й білоруси борються плече-в-плече, зокрема в рядах УПА, проти большевицьких і гітлерівських поневолювачів. Тепер у московсько-большевицькій тюрмі народів їхні дружні зв'язки ще більше затіснюватимуться в обличчі постійного ворожого терору й змагання до спільної переможної мети — державно-національної незалежності.

Національний епос передає найкраще дух народу, тому й наводимо далі характеристичні приклади спрямування білоруської народної думки, яку не може викоренити або сфальшувати московсько-большевицький „руководитель” так, як це йому вдається з творчістю окремих письменників.

ПОШИРЮЙТЕ ВІСНИК!

I. Тернопільський

ВШАНУЙМО ЗАСНОВНИКА УКРАЇНСЬКОГО САМОСТІЙНИЦТВА

За два роки сповниться 50-річчя великої революції на Сході Європи, що її сміливо можемо назвати Українською Революцією. Це ж бо українські гвардійські полки, Волинський і Ізмайлівський, перші підняли зброю проти зненавидженого царату в перших днях березня 1917 р. у Петрограді. А за ними вибухнув лаявіною всенародній гнів, що наростав сторіччями неволі, безправ'я, нужди й злочинств над народами імперії.

Московські комуністи вже заздалегідь приготуються до роковин 50-річчя своєї контрреволюції, змобілізували своїх науковців, письменників і мистців для цілої серії видань про большевицький переворот, що завів сподівання робітничих і селянських мас, які, одурманені большевицькою пропагандою, пішли були за нею в найкращій вірі...

Можна припустити, що це буде новий рекорд брехні, фальшу й перекручень історичних фактів, як і в усіх дотеперішних большевицьких псевдонаукових виданнях, енциклопедіях, підручниках історії. А вже найгірше вий-

де на тому історія українських визвольних змагань, часи будівництва української державності в роках 1917-20.

Тому українці у вільному світі повинні видати повну історію української революції 1917 р., беручи до уваги цілу територію України, як також українців поза межами України.

Вправді у нас уже появилось багато книжок про ці події, однак вони не охоплюють цілості. Крім загальної історії, необхідно видати монографії про найвизначніших діячів нашої революції, про наших політичних і військових діячів, що заслуговують на тривалу пам'ять. Наші історики, політики, військовики мають обов'язок закріпити боротьбу за нашу державність на всіх ділянках.

Перед ООЧСУ, ЛВУ та ТУСМ'ом стоїть почесне завдання — видати наукову книгу про засновника українського націоналізму й самостійництва — Миколу Міхновського. Хоч його прізвище згадується в нас часто на патріотич-

З БІЛОРУСЬКИХ ЕПІЧНИХ ПІСЕНЬ

ЗА ГОРОЮ

За горою, за стрімкою
косарики косять,
у вельможі Селівана
хліба-плати просять.
Ой, косяли косарики
не дні, не години,
не добились косарики
ані округини.
Ой, косили косарики,
радили-судили
та й, нарешті, Селівана
за народ убили.

ІЗ-ЗА СЛУЦЬКА

Із-за Слуцька, із-за Клецька
Йде дружина молодецька...
Князь післав воєцтво з Мінську
воювати в місті Пінську,
за це місто воювати,
підлих ляхів проганяти.
Та від зради — така доля —
полягла дружина в полі...
А я піду в піст великий

в місто Турів до владки,
щоб молебень відслужити;
там покаюсь за гріхи,
буду Господа молити,
дні і ночі все просити,
щоб запались вороги.

Янка Купала
(1882-1942)

ЦЕ ХТО ЙДЕ?

Це хто ондечки, в громаді отій,
Що так твердо йде, в численнім гурті?
— Білоруси.

А що це несуть на худих плечах?
Спрацьовані руки, ноги в постолах...
— Свою кривду.

І куди ж несуть свою кривду цю —
Щоби виляти, показати всю?
— В світ широкий.

А хто ж бо це їх, не один мільйон,
Взнати кривду вчив, проганяв їх сон?
— Біда, горе.

Та чого ж, чого цим сліпим, глухим
Захотілось їм, вік приниженим?
— Людсьми зватись.

Переклав Р. Кухар

них академіях і в пресі, досі немає його життєпису з передруком його двох політичних брошур: „Самостійна Україна” та „Катехизм українця”, що характеризують його погляди.

В Енциклопедії Українознавства, на 474-475 ст. проф. Н. Полонська-Василенко пише: „В 1892 р. закладено (на Шевченковій могилі) Братство Тарасівців на чолі з Борисом Грінченком, Іваном Липою і Миколою Міхновським. Тарасівці мали на меті послідовно боронити соціальні й культурні права українського народу, вважаючи за головну мету повну національну самостійність України. Наприкінці 19 стол. національний революційний рух на Україні посилюється... В університетах закладається студентські громади. Одна з них, заснована 1897 р. в Харкові, в 1900 р. перетворилася на Революційну Українську Партію (РУП) — першу політичну партію тих часів, що виступила з активними закликами до революції... 1900 р. РУП випустила у Львові брошуру Миколи Міхновського „Самостійна Україна”, яка проголосила „єдину, нероздільну, вільну, самостійну Україну від гір Карпатських аж по Кавказькі”. Брошура справила велике враження на Україні, вплинувши на розвиток національної свідомості”.

У споминах В. Дорошенка згадується діяльність РУП і М. Міхновського, однак ще живуть сучасники й ровесники М. Міхновського, товариші його студентських часів, що були свідками його політичної діяльності і можуть подати цікаві причинки до історії нашої самостійницької думки.

На підставі споминів і статей у пресі, журналах, календарях, політичних брошур і статей самого Міхновського можна буде відтворити картину початків нашого націоналізму й самостійництва, що їм сприяло, а що гальмувало.

М. Міхновський був старшиною царської армії і мав бути в Галичині в роках 1914-17, — однак це треба перевірити. Може хтось пам’ятає про ці події?

З вибухом революції в березні 1917 р. М. Міхновський був у центрі українського руху в Києві, брав активну участь у першому Українському Військовому З’їзді у квітні 1917 р., виступав за негайну українізацію війська і за створення сильної української армії, як єдиної

опори для української самостійної держави, — однак не знайшов прихильників серед тодішньої нашої соціалістичної верхівки. Коли звичайні вояки, сини українського села, сприймали з захопленням революційні кличі Міхновського, то для українських соціалістів самостійництво — це був „ніж у спину революції”, бо вони свято вірили „великоруській демократії”. Щойно скажений опір москалів усіх мастей проти всіх проявів українізації цілого життя в Україні помалу відкривав очі українцям на правдиву імперіалістичну натуру московських зайд, як і всіх московських соціалістів, демократів і вкінці — большевиків, що на словах розпиналися за повну свободу для України, аж доки не прийшли до влади...

Із-за опозиції українських соціалістів — Міхновський, мабуть, не ввійшов до Військового Комітету, що його очолив С. Петлюра. Цей Комітет складався з представників соціалістичних партій: соц-демократів, соц-революціонерів і деяких фахівців.

Тоді Міхновський заложив у Києві Військовий Клуб ім. гетьмана Павла Полуботка, що мав плекати самостійницьку ідеологію та приготувати ґрунт до створення української армії. Клуб цієї назви був і в Тернополі, при вул. Тарнавського ч. 7, де на балконі була таблиця з його назвою і висів український прапор. З цього балкону українські старшини й вояки вітали українізовані частини, що проходили на фронт. Автор цих рядків був свідком, як у червні 1917 р. проходив український полк ім. Сагайдачного, з оркестрою, на білих конях, з українськими прапорцями. Може хтось зі старшин чи вояків цього полку або з тернопольян пригадує цю радісну подію?

Заходом Військового Клубу ім. П. Полуботка постав у Києві український піхотний полк ім. гетьмана П. Полуботка, незабаром після того, як постав перший український полк ім. гетьмана Б. Хмельницького. Міхновський напевно був душею і Клубу й полку ім. гетьмана П. Полуботка, приготував захоплення Києва українським військом. Бо в Києві стояла тоді сильна військова московська залога з пол. Оберучевим у проводі, що вороже ставилася до всього українського. Серед українського моря москалі почувалися чимраз більш непевно, і, хоч погрожували словами, на одвертий ви-

ступ проти Центральної Ради не відважилися. Полуботківський полк, напевно під впливом Міхновського, хотів спанувати Київ, роззброїти московську залозу та передати всю владу урядові Центральної Ради. Одначе після початкових успіхів ця справа не вдалася, бо Богданівський полк, хоч обіцяв підтримку, але під тиском тодішніх наших „реалітетників”, різношерстих автономістів та федералістів з соціалістичного табору, став на їх боці, а потім... роззброїв полуботківців! Ця трагічна подія мала далекосяглі негативні наслідки.

Дальша доля Міхновського маловідома. Він мусів дуже важко пережити невдачу свого плану, — творити самостійну українську державу з сильною армією, бо не вірив у „доброзичливість” ненажерливої Москви.

Автор цих рядків, що вивчив напам'ять „Катехізм Міхновського” у 1917 р., бажав зустрінути засновника самостійництва та його надхненника у 1919 р. на Правобережній Україні в рядах Армії УНР, але ніхто не міг нічого сказати про місце перебування Міхновського.

Одаче, що робила така активна людина, як Міхновський, у першій війні з Москвою наприкінці 1917 р. і на початку 1918 р., як він поставився до гетьманського перевороту, чи брав участь у будові Гетьманщини, як поставився до повстання проти гетьмана, чи брав участь у Трудовому Конгресі, в якій частині Армії УНР воював пізніше, чому не відступив на захід, але залишився на рідних землях, щоб передчасно померти?

Чи мав М. Міхновський зв'язки з галичанами, січовими стрільцями або з УГА? Чи збереглися на чужині його інші друковані праці, статті в українській пресі, а головню в „Самостійнику” з 1917 р., що його правдоподібно сам редагував або був найближчим співробітником?

Почавши від студентських часів аж до трагічної смерті — необхідно зібрати весь доступний матеріал і видати разом з брошурами „Самостійна Україна” та „Катехізм українця” на вічну славу й світлу пам'ять про першого

нашого безкомпромісного самостійника й націоналіста, що у „врем'я люте” не знайшов загальної підтримки серед українського народу, зокрема серед його тодішньої інтелігенції, яка жила міражами революційних „реалітетів”.

Треба з притиском підкреслити, що єдино правильна концепція Міхновського — в перших місяцях революції 1917 р. будувати самостійну українську державу в оперті на сильну українську армію, — не вдалася із-за тодішніх наших маловірів і заячосердних українофілів, малоросів і хахлів, що не мали відваги пірвати раз на завжди з великопростірними теоріями московського „єдинонеділимства” та соціалістичного братерства, космополітизму й всесвітництва.

Ідеї Міхновського не могли вміститися в головах тодішніх наших діячів Центральної Ради, що думали про культурну автономію України, про федерацію з землями колишньої московської імперії, — і всяку думку про самостійність України відкидали, як... нереальну! І треба було аж наступу московських банд Муравйова на Київ з нелюдськими жорстокостями проти всього українського, щоб переконати найбільш заячосердних у правильності ідей Міхновського, але... догідний час проминув!

Грядуть часи, коли може повторитися 1917 рік. Тож ми мусимо бути до того всебічно і найкраще підготовані. Жажлива наука 48 літ повинна переконати навіть найбільш заскоружлих „реалітетників”, що самостійництво й націоналізм Міхновського — це „єдино на потребу” нашого часу!

Треба лише, щоб той ловець знайшовся. Треба, щоб не повторилися часи 1914 і 1917 років, коли, замість бити по приречених на загибіль царатові або керенщині, провідники України присягали їм свою лояльність. Колесо нашої долі ще раз закрутиться вгору — треба лише в ту хвилину міцно рукою за нього вхопитися.

Ярослав Стецько

СКЛАДАЙТЕ НА ПРЕС-ФОНД ВІСНИКА!

ЕМІГРАНТСЬКІ ШАШЕЛІ І НАЦІОНАЛІЗМ

(Продовження з 4-ої стор.)

лівати над ним”, бо від нього „вдесятеро більш заслуженим політиком був Степан Баран”...

Дехто лянсує навіть гасло: „Ми проти комунізму, але не проти російського народу”! Тобто ми тільки проти режиму, так, як колись винниченківці декларували: ми проти царату, не проти російського народу! І одне і друге гасло — абсурдні. Певно, кожна генерація на Україні — а часом і та сама — боролася то проти царату, то проти демократії російської, то проти комунізму, але в першій лінії проти Москви, проти всіх облич і масок, з якими з’являвся імперіялізм північної орди на Україну. Це — суть проблеми! Коли взяти гасло „не проти російського народу”, тоді очевидно треба шукати союзників і серед московських антикомуністів, і в проросійській західній мафії, яка в разі упадку комунізму буде старатися утримати при житті „єдиную і неделімую”: мовляв, як упав комунізм, то вже тепер маєте діло з російським народом, а ви ж не проти нього? Це хитромудрий трюк, який, кому треба, нашіптують у вуха наївних. Щоб Україна зліквідувала свій антимосковський фронт і відступила на старі позиції протесту лише проти даного режиму в „общем отечестве”...

Всі оті ненависники націоналістичної „романтики” і такі чи інші симпатичні Москви рекрутуються з різних груп: „мурівців”, „творчих” чи „розкаєних” колишніх націоналістів та колишніх співробітників і співробітниць большевицьких львівських „Нових Шляхів”, і багрянівських „революційних демократів”, і соціалістів, і націонал-комуністів, і адораторів Винниченка та Грушевського, і багатьох інших.

З показаної тут галерії цих „реальних” політиканів ясно, яке це було ideale середовище для рекрутації кочубеїв. Особливо для тих сил, які уважали Україну за Богом їм дану „обіцяну землю”, щоб над нею панувати.

Отже: одні з тих кочубеїв, як Крушельницький, Студинський чи Мазуренко і Борщак, це були кар’єристи, інші — „рядові” соціалісти, що повірили Драгоманову, Грушевському і Винниченкові, або, як Чернецький — політично наївні „русини” чи „малороси”. Треті — і одне й друге нараз (як Грушевський або Вин-

ниченко). В страшну добу велетенських політичних і всяких інших струсів, коли хитаються і розвалюються кількасотлітні імперії, коли підмінується вся наша християнська культура, коли Захід з його крайньо-східнім форпостом Україною має перед собою неблаганних ворогів, які йдуть на знищення нашої Землі і нашої Душі — ці русини чи малороси, яким „не могло прийти в голову”, які „не думали” або „не знали”, про що йдеться, старалися „рятувати народ” дрібним крутіством, щировідданістю новим панам і шуканням „контакту” з усякою новою владою й силою, щоб якимось животіти хоч би і в неволі, в надії, що „окупація не може тривати вічно”...

І діло тут не в програмах, а власне у вдачі тих людей. Казав Сковорода: „кожний є тим, чиє серце в нім”. Вовк може вбратися в бабусин очіпок і спідницю, — він лишиться вовком. Осел може вбратися в шкіру лева, — він ним не стане. Розум цих людей може бачити тільки фасад, зверхніє, „апіранс”, але він не уздрить тієї рушійної сили, яка незримо всім керує; не вгадає, що вийде з даного зерна, не зобачить у принадній фразі — маску, ні в блиску очей — неминучий і близький стрибок хижака. Розум тих кочубеїв? Його чудово схарактеризував І. Франко. Говорячи про духового батька наших москвофілів, М. Драгоманова, казав він, що його політичні навчання були просто „наївні міркування мужика, який не бачив світу і не потрапить піднятися думкою до розуміння вищої суспільної організації понад свою громаду або свій повіт”. Чуже було йому все велике, відважне, традиційне, внутрішнє духове горіння і в нашій історії, і у Шевченка, все, що не пахло примітивним матеріалізмом і мудрістю провінціяла, який понад усе любить „мир і тишину” („еволюцію”).

Відповідні до того їх розуму були й їх почуття, їх любов і їх ненависть. Як не терпіли вони великого в ідеях, так не терпіли і в почуттях, в емоціях. Величне в ідеї було для них „декламаторством”, величне в почутті — „мрійництвом”, „смішною романтикою”. Ерос? Вони знали лише „приземний ерос”, „радості життя, змислів”, бо „всі ми тварі”, тому „хай жи-

ве розкіш, безсоромність рослин!" („Загублена українська людина", М. Шлемкевич). А філософію цього колишнього ідеолога „творчого націоналізму" розвивав другий філософ сучасності, п. Райс, реклямуючи авторку віршованої вульгарної порнографії і сексоманії як „геніяльну поетку"... Що це є? Це явище для демократичної псевдоеліти, більш як сорок літ тому, пророкував Рудольф Штайнер, це — анімалізація людини, обернення її в двоногу тварину. А для людини з таким почуттям певно дикими є емоції вищого порядку, горіння для ідеї, жертвенність, героїзм, ідеалізм, якому приноситься в жертву оте плотське „я". Велике горіння було для них нездоровим „фанатизмом", вони навіть на Святі Героїв прагнуть мати „теплий настрій" (потім — смачну закуску). Всяке перекинчицтво (як бачимо у Чернецького) вони так чи інакше вибілюють і виправдують.

Відповідно до їх розуму і почувань була і їх воля. Щоб її пізнати, вистачить згадати хоч би їхнього другого ідола — М. Грушевського-політика. Не я, а його прихильник В. Дорошенко, писав про нього: „М. Грушевський уважав, що московські більшовики, як-не-як, будують соціалізм, роблять те саме діло, що й вони", і цитує слова професора: „шануючи загальну людську вагу соціалістичної революції, треба пробачити їм не одне з того, що нам боком вилазить", і з ними „порозумітися"... Для добра України? Ні, в ім'я соціалізму! А для України? — для України, пише В. Дорошенко, „очевидно, Грушевський відхрищувався від проповідованого Донцовим сепаратизму... Бо перехвалки про сильні сепаратистичні течії на Україні шкодять українству, викликають репресії уряду" („Укр. Вісті", січень 1964).

З таким „розумом", як у Драгоманова (і Чернецького), з такими „високими" почуттями, як у Шлемкевича, і з такою прислужницькою волею, як у цього професора, нація під їх проводом напевно, розложена духово, стала б провінцією чужої сили. Коли б їх, як „демократичних" гомулків, посадили „правити Україною" з благословенства якоїсь промосковської „демократичної" мафії Заходу, то Україна знов перейшла б еру концентраків, еміграції і підпілля для „фашистів", бо в жаргоні „демокра-

тів" фашистом є кожний, хто проти Москви, проти соціалізму, комунізму і сервілізму.

Кочубеї накликають до „об'єднання". Але наша доба — доба міжнаціональних і громадянських воєн, коли йде боротьба за бути чи не бути двох протилежних, взаємно виключаючих засад життя. Об'єднання можливе тут так само, як між двома братами-близнюками у „Великім льоху" Шевченка, або як між хмельничанами і барабашівцями. Подруге, ці два табори, знов кажу, різнить не лише програма і тактика, а щось більше: це просто люди двох цілковито інших психічних вдач, іншого духа.

У щойно наведених взірцях інтелектуальної, чуттєвої і вольової структури кочубеїв є відповідь на питання: що і як ті групи хочуть осягнути, які їх ідеали, політичне „вірую" і тактика.

Тепер, коротко, треба кинути світло на питання хто — на їх думку — має довершити того діла. Коли, скажімо, типом борця за нову Україну в Шевченка (і у нас за ним) є козак, лицар, „сретик", „неофіт", нащадки Прометея, „славних пращів", у протилежність до „плебейв", то якого типу повинна бути творча провідна верства України в очах наших москвофілів?

Многі з цих останніх, не вагаючись, так і кажуть, що якраз плебейство — лише під іншими назвами — і має „будувати Україну". В їх очах цими будівничими мають бути не герої, не „романтики", які „не тримаються ґрунту", а „мала людина", людина така, як усі. Мала людина? Це — „добрі, солідні і працюючі люди", люди буденної праці (Самчук). Це — пересічний міщанин, бо, наприклад, Францію створили, на їх думку, не Жанна д'Арк, не Наполеон, не Рішельє, а „сіра, маленька людина", пересічний „пан Мартен" (Шерех), а бенеші, тобто швейки, „будували" Чехію, спираючись не на повстання, а на „тиху, буденну працю малих солідних людей", не на людей „екстатичного героїзму" і „хижацького волонтаризму". Іншими словами, займатися державним будівництвом, на думку тих людей, має „раціонально організована пересіч" (див. Д. Донцов — „Демаскування шашелів", М. Шлемкевич — „Галичанство"), маса, над якою пророблено операцію „урівніловки" чи гляйхшальтунгу.

Пересіч, сіра людина, мала людина, чеський

Швейк, філістри з усіма їх дрібноміщанськими чеснотами і вадами — от, на думку наших демократичних довгочхунів і перерепенків, та сила, що будує й тримає націю! Або ті „відповідальні політики” Чернецького... Або шевченківський „землячок”, готовий все говорити не по-своєму, а „по-здешньому”, дивуючись, чого Шевченко „по-здешньому” говорити „не хоче”. І всю ту „пересіч” тягне до московського „старшого брата”, бо проти „почувально-настроєвої душевної отаманщини” і „степової анархії” Швейк висуває марксизм, який своєю „догматикою” ту „отаманщину” „дисциплінував”... Тут Швейк признає позитивну роллю догматизму (М. Шлемкевич — „Галичанство”).

Трабанти „об’єднання”, звеличники „пересічі” самі признають двоподіл у суспільстві. І він дійсно існує. І „степові анархісти”, проти яких виступають „малі люди”, і ці останні — це духово різні вдачі. Цілі розправи можна написати на цю тему з творів Сквороди. Казав соловей до жайворонка: Степ? Це мені смерть! Як ти там живеш?! — І жайворонок відповів: Садок? Це мені смерть! Як ти там живеш?! — **Одним** — солодкаво-ніжні тьохкання солов’я, як Тичинині чи Сосюрині соняшно-клярнетові розманіжені нудоти — це розкішна музика, для якої дарують їм їх вульгарно-лакейські оди московським неронам. З Шевченка ж вони найбільше люблять „Садок вишневий”, а з Лесі Українки „Лісову пісню”. . . **Другим** — імпує інша муза, сувора, героїчна й висока муза поетів „Вістника” — О. Теліги, Л. Мосендза, Стефановича, Ю. Клена, Є. Маланюка, Ольжича, з Шевченка ті другі воліють „Великий льох” і поезію лицарства, а з Лесі Українки „Одержиму”, „Касандру”. Ті другі з двох Мазеп шанують Івана, а перші — Ісаака... А з двох Степанів другі шанують Бандеру, а перші — Барана. Ці другі захоплені містикою старого Києва, а ті перші не знають, що це таке, а містику приймають хіба, як їм принесуть не нашу, а свою (ближчу до сучасности), пани райси або Достоевський і Ленін... Ті другі вертаються до традицій нашої Святої Гори та її печер, а ті перші „чужим богам” приносять жертви і милуються коротичами, які по-блюзнірськи і по-хамськи „іронізують” з Діви Марії.

Це — дві породи людей. Через твори Вишенського, Сквороди, Шевченка, Франка, Л.

Українки, О. Теліги та інших поетів-вістників-ців червоною ниткою проходить цей двоподіл. Дві різні людські породи, різних духом людей. Порода — „шляхтича” і — „мужика”, „козака” і — „свинопаса”, лицаря — і плебея, патріотів — і „дядьків отечества чужого”, „грязі Москви”, сміливого „Юродивого” — і „сміття з помела” чужого пана, борців — і „партачів життя”, бунтівників — і „німих, підлих рабів” або „жебраків, о ялмужну просящих”, мучеників за віру — і „сонне кодло” відступників, Ардентів та Ізогенів, Франкових Навинів — і Датанів та Авіронів, людей „козацької, чистої, святої крові” — і „сукроватої крові” невільників, „безверхих” козаків — і „людських шашелів”, одержимих духом істини — і фарисеїв, „люду героїв” — і „номадів лінивих” і т. д. Не йдеться тут про різниці соціальні чи клясові (цар Ірод, що „лизав у ліктора халяву”, був плебеем, „Ярема, хамів син” — став козаком Галайдою).

Історію роблять не „малі люди”, а люди великої ідеї, буйного горіння душі і залізної волі. „Малі люди”, зайняті малими ділами, не довершують великих діл, не творять подій, лише плентаються в хвості за ними, за переможним возом тріумфатора. Завше ті, що в жаргоні „пересічі” зветься „степовими анархістами”, якраз творять окрему провідну батаву, якраз вони — князь Байда Вишневецький, основоположник Січі Запорозької, гетьман Богдан, Гордієнко, Гонта, якраз вони охороняють „солов’їв” у їх садках від навали варварів; вони, ті, що з мирних хуторів тікали в степ або в лаврські печери чи на Афонські гори. Якраз вони й боронили гніздечка „солов’їв”, несли їм культуру і державну організацію. Без них „мільйони полян, дулібів і деревлян”, отих „малих людей” — досхоchu „гнув” всякий тиран. І „во врем’я оне”, і тепер. Колись це були „татарські люди”, тепер — „советські”. І ця правда не зміниться від того, що цих „лицарів святих” теперішні кочубеї оголосили „юродивими” романтиками або „хижаками”.

Муровці і нинішні їх імітатори уважають, що націоналізм це вже перейдений етап, що майбутнє належить їм, „малій людині”, „пересічі”. Помилка! „Пересічі” належить сучасне, яке хутко вилетить у повітря, бо підміноване воно вже й ворогами „пересічі” („демократії”) і са-

мими її вождями. „Еліта” пересічі вже зогни-ла, це — „живі трупи”, і не допоможуть їм уже їхні „ідоли святі”. Навіть коли, врядигоди, ця „пересіч” бунтується „проти панів”, то не для свободи, а для „рівності” під одним тираном чи під їх олігархією.

Майже сто літ тому писав старий М. Максимович: чи то була войвоницька каста старої України, чи чернеча, то були лицарі, створені нашими „двома стихіями, наїзницькою і хри-стіянською. Дух Божий, наїзницький ратний дух, вихований вічними герцями з кочовиками”, і дух християнства, „вихований від часів Володимира і хрищення старої Київської держави. Живий вплив цих двох стихій з провідними прикметами їх душі сформував їхню вдачу... таку здібну до внутрішнього життя, сувору глибину духа, яку споконвіку злезіляло в них рідне Чорне море, і тужливу одчайдушність, до якої схиляло їх життя в дніпрових степах”... Вони, ті лицарі, тримали в страху до-волишніх варварів і кували душу народу... **І якраз цей традиційний, національний дух нації і намагаються забити, задушити і москалі, і наші шашелі соціалістичні чи „демократичні”.** Не для тих „солов’їв”, для яких забобоном є містика, а „степовим анархізмом” лицарський дух, не для них цей дух вічної України. Невикоренимий матеріалізм швейків і їх такий же невикоренимий нахил до філістерсько-міщанського „миру й тишини”, „хоч би в неволі”, як самі пишуть, — ось ті прикмети, які завше засуджують на невдачу всі спроби тих шашелів бути провідною верствою великої й незалежної нації.

Обсервуючи тепер впливи цієї „демократичної” кліки на Заході і царство голотської кліки в Москві, наші шашелі переконані, що марними є спроби націоналізму воскресити „немо-дерний”, старий лицарсько-християнський дух України. Вони не бачать, що найвищий шпиль і большевизму і західньої, йому приязної, „демократії” вже перейдений, і що вони летять до свого неминучого упадку.

Подібна ситуація витворилася на Україні під час гетьманства О. Розумовського. Коли в Криму активізували антимосковську акцію мазепинці-орликівці, в листі до Петербургу писав про це гетьман у 1757 р., обіцяючи унешкідливити акцію тих „бездєльніків”, завважуючи,

подібно як наші москвофіли про акцію націоналістів, що мазепинська доба скінчилася; що орликівці „заражені старинними мислями, по-старинному пишуть і розсуждають, забувши те, що Україна з того часу, можна сказати, зовсім „передєлалась”; що зовсім не те там тепер правління, не ті люди, а значить і не ті мислі в них пробувають”; а орликівці, „рушители здєшнього покою, накликають на цей край пі-дозріння і сумніви в його вірності до Царської Величності”. Як ця мова представника політично занепадаючого тоді панства козацького, — як вона нагадує мову представників нинішніх, політично дегенеруючих, „демократичних” антинаціоналістичних груп! Як нагадує їх теревені про те, що такої України, яка боролася і повставала в 1917-21 і 1941 роках, „не може бути”! Як нагадує їх ненависть до духа Мазепи (напасті на стокгольмський виступ АБН)! Як це нагадує їх похвали „сучасній Україні” під чоботом нової „величності”! Як нагадує заклики пристосуватися до життя „краю”, — „хоч би навіть в умовах чужої окупації” (як писав Чернецький)! Як це нагадує зойки то-го ж Чернецького, що „ОУН своїми непередуманими вчинками непотрібно провокувала репресії”! Як нагадує їх запевнення, що „край” з ними, з капітулянтами, що там „не ті люди”, вже й „мислі не ті”! Тоді це була нова орієнтація на окупанта фізично здєсяткованої вже, морально розкладеної старшинської касты козацької, а в наші часи це орієнтація на окупанта охлялої і безідейної зміновіховщини із закликом забути про недавню мазепинщину і нав’язати „контакт” з Москвою.

В обох випадках, коли цей стан витворюється, то це знак занепаду, не піднесення України. „Велікіє достіженія” і „бурний разцвєт” в такі епохи приходять лише для Москви, а руїна для України. Ставала ж остання знову на ноги, як самодержавна нація, лише тоді, коли вмирав плебейський, шашелівський дух у ній і проки-дався інший; коли знов відроджувалися „старинні мислі” і вставали люди, в яких ті старинні мислі „пробували”. Так бувало, коли замість барабашів приходили хмельничани, замість кочубєїв — мазепинці, коли з великим спротивом новітніх кочубєїв поставала нова Україна в 1917 році.

Так буде й тепер. Коли замість чернецьких,

грушевських, винниченків, шаповалів, скрипників, безпалків, борщаків, севрюків, студинських та інших „сучасноукраїнських” московфілів прийдуть ті люди, яких викликав Шевченко, люди з своїми „старинними мислями” (так зненавидженими Драгомановим і Багряним), яких викликав націоналізм і які вже встають на Україні. І ті „старинні мислі” стають уже „мислями” тих з нинішнього покоління, які не заражені отруєю комунізму і московфілства; які щодо Росії цілковито переймаються думками мазепинців: що українці до москалів „засвоїли непримиренну ворожість і дихали повсякчасною до них огидою”, і що не хочуть більше зносити „нестерпної зневаги у землі своїй від народу нічим од них не кращого, але нахабного і готового на всякі кривди, грабунки і незносні напасти”. („Історія Русів” Г. Кониського).

Це — вже грядуча доба „козака безверхого”, який „розтрончить трон, порве порфіру” червоного ідола. Коли „не стане ідола святого, не стане й шашелів”. Ера зматеріялізованого, обездуховленого, морально охлялого віку скінчиться разом з розкладом большевизму і приязної йому „демократичної” мафії. На зміну їй уже йде нова. Треба готуватися її активно зустріти на Україні і тут.

Pro domo sua та про „полеміку” шашелів

У своїх „Споминах” Чернецький присвятив багато уваги мені, а що ці уваги в такім яскравім світлі показують обличчя соціалістичних товаришів, то варто про них сказати два слова.

Пише він, що українські соціалісти і Союз Визволення України від мене „відмежувалися”, не погоджуючись з ідеями мого реферату на всестудентському з'їзді у Львові вліті 1913 р. Нібито ті ідеї не були дорогі соціалістам, ідеї самостійности, а якогось лише сепаратизму від Росії. Автор свідомо писав неправду, бо коли соціалісти з моїми ідеями не годилися, то з інших причин. Причини були ті, що соціалісти були прихильниками лише автономії України і, знана річ — що, домінуючи в Центральній Раді і в уряді УНР, вони довгий час в універсалах Центральної Ради принципіально стримувалися від проголошення самостійности, аж до останнього моменту, змушені до того, проти власних переконань. А навіть ті з них, що звали себе самостійниками, хутко, як пише той же Чернецький — дали себе звести ідеї „радянського філства”, чогось гіршого навіть від автономії. Оце й були причини, які спонукали соціалістів „відмежуватися” від моїх ідей, виражених в тім рефераті. Щождо чужої, а на-

віть московфільської преси в Галичині, то вона ясно побачила сенс мого реферату. Якраз за проголошення самостійницької ідеї виступила проти мене тоді преса російська (Ленін, петербурзька „Речь”, Мільков у Державній Думі). Краківська „Кругука”, написала, що мій виступ „належить трактувати як першу ластівку самостійницьких стремлінь серед українців в Росії”, а московфільська „Прикарпатська Русь” у Львові писала: „Відірвати полудневу Русь від Росії, повний політичний сепаратизм — ось реальний і конкретний клич на думку найбільш радикального ідеолога політичної самостійности”. Чернецький всі ці факти мусів знати, але йому треба було вибілювати товаришів... Бо деякі пізніші міністри УНР тоді, в 1913 р., у своїх журналах гостро відмежувалися від ідей мого реферату. Відмежовувалися як автономісти і противники „міжнародних авантюр”, отже тепер треба видумувати версію, що тому вони відмежовувалися, що програма Донцова не була властиво самостійницькою програмою...

Щождо Союзу Визволення України, заснованого у Львові з вибухом першої війни, то він тому, коментує Чернецький, „відмежувався” від мене, що стояв за самостійність, а Донцов — „став на службу Австрії та Німеччини і вів пропаганду в Швеції на користь австро-німецького союзу”... Нащо було кому б то не було вести пропаганду на користь австро-німецького союзу, коли вже задовго перед війною існував той союз? Коли цей союз уже протиставився мілітарно Росії в 1914 р.? Це секрет дотепного, спершу соціаліста, а потім „радянського філа” Чернецького...

На „службу Австрії та Німеччини” Донцов також не став, бо на цю „службу”, як висловлюється автор, став якраз Союз Визволення України, бо якраз він (Скоропис-Йолтуховський і Васок-Меленевський) вступив у зв'язок з офіційними урядовими чинниками Австрії (консул Урбас), про що докладно оповідає Скоропис в однім числі „Хліборобської України” В. Липинського. Члени Управи Союзу зголосили й гратуляційні депеші кайзерові з приводу перемоги його армій, Донцов в тім ніякої участі не брав. Зараз по прибутті до Відня Управа Союзу від нього „відмежувалася”. З яких причин?

Отже не через „службу”, бо та „служба” була в тім, що Донцов з рамени Українського Парляментарного Клубу у Відні (д-р К. Левицький і М. Василько) видавав „Кореспонденцію” в Берліні 1914-16 рр., писав у німецькій пресі і видав (у німецькій мові) кілька книжок для пропаганди не австро-німецького союзу, а справи української („Українська державна думка і війна”, „Велика Польща і Центральні Держави”, „Похід Карла XII на Україну”). Яка ж була причина „відмежування” Союзу від мене? Дуже проста! Чернецький пише, що члени Управи СВУ зараз по війні, Васок-Меленевський, А. Жук і М. Залізник, зміноуіхнулися і стали, як він пише, „радянськими”, а навіть (писав Чернецький) видавали советофільські журнали або в них співпрацювали. Ось через що ті панове, до яких не приховує своїх симпатій „радянський

Чернецький, хотіли „відмежуватися” від Донцова. Знадто багато речей та ідей ділило тих панів від мене, а мене від них.

Далі інсинує Чернецький: „1922 р. Донцов дістав від поляків дозвіл оселитися у Львові”... Певно, що від поляків (Чернецький, мабуть, такого б дозволу не дав) — так само, як „дозвіл від поляків” оселився у Львові тоді дістали С. Коновалець, А. Мельник, Сушко і навіть такі активні учасники війни проти Польщі, як Р. Купчинський та ін. Отже нащо та інсинуація? Але Чернецький робить її далі. Натякає, що Донцов у книжці „Підстави нашої політики”, надрукованій у Відні, видав її „з угодовою офертою в сторону Польщі”... Ніякої такої оферти читач не знайде в тій книжці (понад 200 сторінок), яка присвячена головно критиці московського духа. Власне за це й накинувся Чернецький на ту книжку. Оферти Польщі (і Москві) робили ті „відповідальні політики”, яких Чернецький зачисляє до своїх приятелів і патріотів, оферти, про які він сам же ж розповідає в „Споминах”, очевидно своїх приятелів за це вибілюючи. Цікаво, що коли Севрюк у 1941 р. подав на мене в Берліні донос до Гестапа, то воно мене питалося, чи то правда, що я видав „польонофільську книжку „Підстави... і т. д.” Пригадую, я відповів, що, мабуть, за ту „польонофільську книжку” послали мене поляки в 1939 році до Берези Картузької. Як і Чернецький, Севрюк теж був соціалістом (потім агентом гітлеризму і більшовизму водночас), — і в обох однакова метода фальшивих денунціацій: один денунціював перед „громадською думкою”, другий — перед Гестапом.

Далі пише Чернецький, що я в 1922 р. у Галичині „дістався” до „ЛНВістника”, старого й заслуженого журналу, заснованого ще Грушевським...” Знову інсинуація! Я нікуди не „діставався”, мене полк. С. Коновалець, у порозумінні з січовими стрільцями, запросив стати редактором відновленого „ЛНВістника”. Оце і все.

Писав про „ЛНВ” В. Дорошенко в реґенсбурзькім „ЛНВ” (кн. I, 1948, травень): „Поява „ЛНВ” під редакцією д-ра Донцова викликала велике обурення проф. М. Грушевського... З того приводу М. Грушевський з своїми найближчими помічниками, Олесем і Ю. Тищенком-Сірим, оголосили протест у пресі... Та Дирекції Видавничої Спільки і в голову не прийшло звертатися до них, тим більше, що всі вони займали позиції советофільські або змінюхівські... Українські ес-ери на чолі з Грушевським подавали руки більшовикам на Україні „понад трупами своїх товаришів” (див. „Борітеся — поборете”)... а Сірий співробітничав у „Новій Добі” Винниченка”. — Далі пише В. Дорошенко, що поява „ЛНВ” під редакцією Донцова „не могла бути по нутру більшовикам”, і російський консул Лалчинський „робив натиск на Дирекцію Укр. Видав. Спільки, щоб усунула Донцова” (помагав йому в тім М. Рудницький). „Навіть — пише В. Дорошенко — послав до мене віце-консула Григорієва” в тій справі. Пише далі, що в 1939 р. багато примірників „ЛНВ” пішло на Україну, „але Обліт перерів чистку всіх книгарень... Спеціальні бригади

займалися вилученням літератури, в тім і „ЛНВ”... З цього видко, в чий чесній компанії опинився Чернецький, виступаючи проти тодішнього „ЛНВ” і симпатизуючи з Грушевським. Зрештою він сам же признався, що став був „радянським”. „Не по нутру” були ідеї мого „Вістника” і советофільові Грушевському, і большевицькому консулові, і Чернецькому...

З цього ясно, які „ідеї” лежали в основі тоді (та й тепер) ненависницької кампанії наших соціалістів і „демократів” проти ідей „Вістника” і націоналізму.

У деяких інсинуаціях дрібна злість запаморочує мозок Чернецького до того, що в запалі „полеміки” він б’є своїх власних приятелів. Пише, що „ЛНВ” під мою редакцією виходив лише через „наївність” членів НТШ і через „безкритичність” громадянства. І сам каже, що чоловік співробітник „ЛНВ”, як В. Стефанік і М. Черемшина, належали до радикал-соціалістів, а що адміністрував „ЛНВ” О. Навроцький, „заступник голови радикально-соціалістичної партії”.

Далі пише, що коли „українська публіка, а головно молодь або навіть „батьки” повірили в те, що їй подавав до вірування Донцов”, то тільки через те, що були вони... „безкритичні”, або — як ті останні — „мало політично вироблені”. Тобто, якби вони були настроєні критично, то пішли б за пропаґандою „радянським” приятелів Чернецького або большевицьких „Нових Шляхів”...

Ще далі пише наш геніальний автор, що Донцов все „послугувався фальшивими цитатами”... І без цього „аргументу” йому справді було б трудно. Бо про яке фальшування можна говорити, коли цитується сто разів знані вискази Франка про Драгоманова або самого Драгоманова про Шевченка чи про антиукраїнську або большевицьку писанину Грушевського і Винниченка в їх пробольшевицьких журналах 1920-их рр. у Відні? Це ж все знані речі! Але збити їх або осудити, заперечити їх — не сміють соціалісти. Одверто виправдати — теж ні. Отже треба кричати про „фальшування цитат”. Подібно колись радикали закидали мені фальшиве очорнювання їхнього приятеля А. Марґоліна (посла УНР) як ворога самостійності... Коли у власній своїй англійській книжці Марґоліна сам пише про свій „федералізм” і про візити у советського посла в Америці. Що ж цим шляхетним полемістам лишається, як не кричати про „фальшування цитат”?

Але Чернецький виглядає ще майже джентлменом у порівнянні з письменниками „Вільної України”, теж соціалістичної (ч. 45, 1965). Автор одної статті там аж захлистується в потоці вульгарної лайки. Читасмо там, що „Донцов не сидів у тюрмі ні одної години”. Чи може бути більша дивовижа? Може! Бо Донцов сидів у тюрмі петербурзькій і Лук’янівці київській в 1905 р., а потім у 1907-08, а 1939 р. — в Березі Картузькій (і ні в одному з цих випадків це не була „одна година”, ані забава). І найбільша дивовижа, що редактори „Вільної України” це дуже добре знають... І все ж друкують ці брехні.

А далі ще краща „компромітація” Донцова у тій же шляхетній „Вільній Україні”: „у місті С. (для більшого доказу не названо, в якому) два гімназисти посвари-

М. Чировський

ЛІБЕРМАНІЗМ

Ліберманізм — це термін, який визначає нову тенденцію в советській економіці. Ще важко сказати, чи ліберманізм дійсно є теоретичною спробою ревідувати марксизм, чи компромісом або синтезом колективізму та індивідуалізму в народному господарстві, чи може тільки димовою заслоною, черговим крутіством, за яке колись може своїми головами заплатять його ініціатори та прихильники.

По суті, в ліберманізмі немає нічого нового, оригінального. Засади ліберманізму вже довгий час практично застосовується в промисловості Польщі, Чехо-Словаччини і Східної Німеччини. Вони просякли подекуди і в сільське господарство Польщі та Югославії.

Катастрофічне положення, в якому опинилась економіка СРСР від 1962-го року, а тим самим політичне послаблення країни привели до теоретичного банкрутства марксизму і внаслідок цього — до шукання нових шляхів економічної політики, байдуже, чи вони будуть заповичені від сателітів, чи таки від самих капіталістів.

Історія ліберманізму давня. Як відомо, Советський Союз переживає господарські труд-

лися з третім (з якої причини — не сказано) і одного разу тяжко порізали ножами свого товариша". І знаєте, хто завинив у цьому? Донцов! Бо хоч причини різанини не вказано, алеж чи не ясно, що вони б того ніколи не зробили, якби не були... „читачами донцівського „Вістника“! Чи це ж не доказ аморального впливу ідей Донцова?! Але все ж „Вістник“ читали і навіть в нім писали Стефанік, Черемшина, В. Дорошенко, проф. С. Смаль-Стоцький, д-р Ю. і Н. Русови, С. Маланюк, Ю. Клен-Бургардт і багато подібних інших, і якимось ніхто з них нікого не зарізав! А може ті студенти-різунні читали ще щось? Може лектуру „радянотлів“ і соціалістів? У „ЛНВ“ писали теж і О. Ольжич, і О. Теліга, і Р. Волошин, але вони, на-іпаки, впади жертвою тих большевицьких або німецьких різунів, з якими українські соціалісти кооперували або разом з Лапчинськими прагнули знищити „ЛНВ“.

Щось мусять мати спільне ті „гуманні“ і „моральні“ соціалістичні шашелі, які завше в нищенні націоналізму опиняються в товаристві большевицьких „союзників“, які завше вибілюють Грушевського, Драгоманова і Винниченка... Якась тасмнича сила тягне їх до московської хамократії.

нощі від самого початку свого існування. І колективізація сільського господарства, і націоналізація промислу та торгівлі принесли тільки розчарування. Але одержимість марксизмом не дозволяла большевикам признатися, що колективізм як теорію і практику треба замінити історично випробуваним господарським індивідуалізмом, контрольованим загальним інтересом, бо він більше відповідає людській природі.

Визнавши марксистську теорію та її господарський плянований колективізм за догму, над якою не може бути жадної дискусії, большевики вирішили, що організаційними та адміністративними заходами вони зроблять колективізм найбільш ефективною економічною системою. Тож такого роду заходам не було кінця.

Ще до другої світової війни советські вожді заявляли, що соціалізм в СРСР уже збудовано, але по війні треба було його „переорганізувати“. В сільському господарстві то збільшувало, то знову зменшувало т. зв. присадибні ділянки колгоспників, комасовано-„укрупнювано“ колгоспи, запляновано будівництво т. зв. агроміст, машино-тракторні станції передано за відповідним розрахунком колгоспам, у Казахстані на величезних площах розорювано цілині землі. І так догосподарилися большевики до того, що прийшлося їм закуповувати збіжжя в США, Канаді та інших „капіталістичних“ країнах.

У 1964-му році, змушені ствердити жалюгідний стан сільського господарства, Брежнев і Косигін заповіли обниження виробничих плянів і колосальну фінансову допомогу колгоспам і радгоспам, обіцяючи інвестувати упродовж п'ятьох років 76 мільйонів рублів. Відкіля вони ці гроші візьмуть і як відіб'ється це на купівельній спроможності та стабільності рубля — це вже інша справа.

Не менш численні реорганізаційні маневри переведено і в советській промисловості. Насамперед творено численні міністерства для різних ділянок індустрії. Але в 1954-му році Хрущов, задумавши децентралізувати управління, зліквідував ці міністерства і цілу країну поділив

на 105 районів, керованих відповідними господарськими радами. Замість п'ятирічок заплановано семирічку, яка збанкрутувала так само, як і її попередниці. А вже в початках 1960-их років і вся справа з децентралізацією закінчилася фіяском. Тож 105 господарсько-адміністративних районів зредуковано до 47 і створено Найвищу Раду Народнього Господарства.

Советські теоретики, здається, вичерпали вже всі можливі засоби переорганізування економіки, і тепер мусять згідно з засадами діалектичного матеріалізму реформувати самі основи марксизму.

Ще в період НЕП'у советських економістів можна було поділити на лівих екстремістів і правих, поміркованих марксистів. Ці останні були проти індустріалізації коштом сільського господарства і не рекомендували повної колективізації села та детального плянування в індустрії. Сталін поставив фальшиву карту на марксистський екстремізм і фізично зліквідував поміркованих економістів.

Руїна народнього господарства, з одного боку, далекий відгомін поміркованості в колективізмі, з другого, і наявний досвід сателітних держав зродили в Советському Союзі нову течію — ліберманізм.

Ліберманізм дискутується в ССРСР вже більше як два роки, і проявляється не тільки у теоретичних міркуваннях, але також в деяких практичних заходах у підприємствах легкої промисловості і навіть подекуди в сільському господарстві. Хоч сам автор цієї теорії обмежує свої пропозиції ділянкою промисловості, ми схильні окреслювати терміном ліберманізм усі прояви ревізії марксизму в советській економіці.

Євсей Ліберман, харківський професор економіки, зробив ніби революційне відкриття принципу зисковності підприємства, як потужного поштовху до збільшення і покращання виробництва. В дійсності принцип зисковності завжди був основним мотивом індивідуалістичного господарювання, і його рішуче відкидали Маркс, а з ним і Ленін та Сталін.

Розуміється, Ліберман не прийняв принцип зисковності в цілому, бо інакше втратив би свою власну голову за таку ересь. І коли йому закинено компромісовість, він з обуренням писав у своїх „Проблемах економіки”, що його принцип зисковності не має нічого спільного із

практикованим у приватному підприємстві господарським індивідуалізмом. В Советському Союзі, — писав він, — капітал знаходиться в руках держави, а не в руках акціонерів чи підприємців, фабрики є власністю держави або колективу, і держава (або колектив як її агент) розподілює та господарює зисками. Однак, поодинокі підприємства мають дістати більше свободи в своїх рішеннях для виконання виробничих плянів.

І тут Ліберман заперечує саму суть сталінського централізму та його господарського плянування. Закриваючись тим, що ні Маркс, ні Ленін не розробляли засади центрального плянування, Ліберман висвітлює її слабі сторони і наводить численні приклади ідіотичності централізму. І так, коли не дозволено в Москві асигнувати 2.500 рублів на ремонтні роботи в якомусь провінційному заводі, це призвело в результаті до 11.000 рублів втрати. У фабриках, що виробляють солодощі, за центральним пляном робітники мають бути вбрані в білі халати, але центральне плянування не вимагає, щоб вони, приступаючи до праці, мили руки. На Вороніжчині в одному з радгоспів протягом дев'яти місяців 113 разів змінювано з обласного центру виробничу програму.

Згодом і сам Хрущов почав критикувати центральне плянування, розповідаючи про підприємства, що дбають лише за вагу своєї продукції, нехтуючи її якістю, бо йдеться тим підприємствам лише про виконання визначеного їм пляну.

Ліберман вважає, що центральне плянування гостро обнижує ініціативу дирекцій фабрик і позбавляє їх охоти виконувати пляни якнайкраще. Внаслідок цього якість продуктованих советськими фабриками товарів дуже низька, і споживач не поспішає їх купувати. З цього постають: втрата виробничих ресурсів, незадоволення попиту населення і його низький життєвий стандарт.

Лібермана підтримали такі корифеї советської економіки, як Нємчинов, Трапезніков, Хачатуров, Бірман та інші, які стали шукати для советської економіки виходу із сліпого кута.

Пропоновано систему центрального плянування обмежити завданнями визначати лише цілі і загальний напрямок господарських про-

школи для підготовки кадрів з „бізнесовим“ способом думання.

6-го листопада 1964 р. Брежнєв заявив: „Методи соціалістичного господарювання і планування мають бути сперті на суто наукових основах, залишаючи потрібну сферу для вільної і незалежної дії директорів заводів“. А 9-го грудня того ж самого року Косигін доповнив його заяву такими словами: „Ми будемо планувати на основі потреб і замовлень споживача в усіх галузях народного господарства“. Після того поширено присадибні ділянки колгоспників і переведено біля 600 фабрик на принцип ринкової гри сил і зиску. Все це — по лінії основної ідеї Лібєрмана.

Хоч що б не писав про лібералізм сам Лібєрман та його послідовники, він таки антимарксистський, антиленінський і антисталінський, бо екстремний колективізм рідше заперечує ідею матеріяльних спонук і заохот; він викопує таку людину, яка має жити в колективі і працювати для колективу, забуваючи про своє „я“, а колектив має забезпечувати тієї людини кінечні умовини для існування. Лібєрманівський принцип є запереченням цього всього. Лібєрманізм може бути формою соціалізму, але він є також кроком назад у поході до комунізму. Це — відступ від чистого марксистського курсу. Це — вияв прагматичного думання в країні, де прагматизм і опортунізм визнані смертельним ідеологічним гріхом.

А проте, лібералізм цілком непридатний у ділянці совєтської важкої промисловості, капіталобудівництва і розбудови мілітарної сили, бо принцип зисковості та ринкової гри не може бути тут застосований. Лібєрман навіть не заторкує цих ділянок. Уведення ж лібералізму лише в котрись одну ділянку народного господарства при центральному плануванні в дріт створило б в совєтській економіці „поділ особовості“, роздривність системи, яка не могла б повго втриматися.

Запровадження лібералізму привело б до ступеню до того, що народне господарство щораз більше виховується б з-під контролю партії і держави. А партія на це не піде, хіба б сама її цілком віддушено від влади. Тож поки більшовики контролюють СССР, ледве чи можливі успіхи лібералізму в системі совєтської економіки.

Певі, відповідно до цілоти населення, місцевих потреб, доступних ресурсів і потенціалу досту, устійнювати загальну кількість продукції по окремих ділянках народного господарства, розділі і сорти продуктів та евентуальні ревенні, укладання планів виробництва на певні відтинки часу, вербування технічного і адміністративного персоналу, затрудження робітної сили і її винагорода, визначення коштів продажуції і продажної ціни — все це мало б належати до компетенції дирекції підприємств і спиратися на реальних ринкових даних. Самозрозуміло, що всі ці підприємства мають залишатися власністю держави, матеріально заінтегровуючи їх дирекції краще організувати пропеси виробництва, робітника — краще працювати, а для держави і спільноти приносячи більше і вищої якості продуктів.

Отже, лібералізм ніби не відкидає, а поліщує і зміцнює соціалістичний спосіб господарювання. Проф. Лібєрман розумує так: чим більший зиск, тим більша заохота до роботи, і це добре для соціалістичного підприємства; а що добре для такого підприємства, те добре і для соціалістичної держави та соціалістичного суспільства.

Виходячи із цієї теоретичної бази, згаданий вище економіст Немчинов запропонував створення державно-ринкової господарської системи, в якій розпорядки та накази вищих планувальних органів були б заступлені автономними контрактами між підприємцями підприємствами, закладами і фірмами, узаємненними від умов і потреб реального ринку.

Бгтузастати лібералізму пішли ще далі, пропонуючи скасувати обіговий податок, а ввести натомість прибутковий, при чому державна машина б розподілювати інвестиції та виробничі фонди так, щоб зисковні підприємства діставали їх шораз більше. Вони пропонують також ретабілізувати відсоток від капіталів як важливий продукційний фактор, а його стопу уалекжити від реальних вимог ринку.

Із відходом Хрушова лібералістські тенденції посилилися. В пресі появляються статті в користь застосування принципу зисковості в сільське господарство і торгівлю, пропонують ся увести широку комерційну бекліму в радії і телевізії, розбудувати спеціальні торговельні

В. Давиденко

„СПОВІДЬ” ІЛЛІ ЕРЕНБУРГА

На схилі віку советський письменник, поет і публіцист, Ілля Еренбург, вирішив написати спогади зі свого довгого і повного контроверсій життя.

Бувши замолоду анархістом в політиці і декадентом в літературі, ранній період своєї творчості провів Еренбург у Парижі. В часі революції виступав на Україні у білогвардійській пресі проти большевиків*), і потім знову виїхав до Західної Європи. В 1924 р. вернувся з еміграції до Москви, де написав понад тисячу пропагандивних статей і цілу низку романів у дусі, приписаному партійною лінією. Щасливо пережив усі чистки, під час війни виступав у пресі й радіо як один з найбільших активних пропагандистів, і за це був нагороджений сталінською премією. Під його гаслом: „Убий німця!” йшла тоді вся советська пропаганда.

Як знавця західноєвропейської літератури і мистецтва, що мав численні контакти з фран-

*) Тепер він пригадує: „В роках громадянської війни я бачив жидівський погром, zorganizований білими. Кілька місяців пізніше п'яний врангелівський офіцер з криком: „Вей жидов, спасай Россию!” — хотів скинути мене з корабля в море”.

І на основі всіх цих даних більшість советознавців на Заході вважають ліберманізм радше за димову заслону, що має приховати надзвичайні труднощі в господарстві ССРСР. Шабад, кореспондент „Нью Йорк Таймсу” в Москві писав, що, не зважаючи на всі заяви про „лібералізацію” советського режиму, колгоспники далі терплять болючі недостачі, а робітничі заробітки відстають від росту продуктивності, і рубль щораз більше втрачає купівельну вартість.

І хоч не можна цього з певністю твердити, правдоподібно прийде гостра реакція на ліберманівську течію, і цей новітній „малий НЕП” зникне разом з його сподвижниками. Політичне доктринерство московської партійної кліки не дасть їй випустити віжок зі своїх рук.

Ліберманізм зродився саме на Україні. Байдуке, якого національного походження Ліберман: змосковщений або зукраїнізований німець

цузькими, еспанськими, німецькими мистцями й письменниками, як інтелектуаліста високої марки, советський уряд вислав Еренбурга в ролі кореспондента до Еспанії, коли йшла там громадянська війна, а після другої світової війни — на численні конференції „прихильників миру”, що відбувалися в столицях західного світу.

Заслуги Еренбурга в „холодній війні”, а передусім в нав'язуванні Заходові так званої коекзистенції настільки великі, що в своїх спогадах дозволив він собі порушити деякі проблеми куди глибше, як це дозволив би собі будь-хто інший із советських публіцистів. Перу Еренбурга належить повість „Відлига”, що стала синонімом десталінізації і „лібералізації” советського режиму.

На початку своїх спогадів, надрукованих у кількох числах московського „Нового Миру” в 1965 році п. н. „Люди, роки, життя”, Еренбург застерігається, що хронологічної послідовності в них він не додержується і в останній їх частині, ще живій у пам'яті сучасників, подеколи — щоб „не розсекречувати історії” — спустатиме „не тільки завіску сповідальниці,

чи жид, байдуке, чи почуває він себе москалем чи українцем. Фактом є, що в Україні з її глибокими традиціями індивідуалізму зродилася реакція на московський колективізм, і ця реакція поширилася на цілий ССРСР. Тож назавжди ліберманізм залишиться щілиною, хоч би й теоретичною, в побудові тоталітарної системи Советського Союзу, залишиться доказом слабости колективізму, виявом його прогресивного паралічу.

Але можна також припускати, що у важких господарських труднощах, для заспокоєння населення кремлівські вожді спустили цю димову заслону ліберманізму, щоб у відповідний час, ще більше пригнітити наш нарід.

Треба думати, що вже незабаром виявиться, чи ліберманізм є дійсно виявом еволюції колективізму „направо” і чи Ліберман та його послідовники щирі ентузіясти реформ, чи тільки провокатори, свідомі або несвідомі.

але й завісу театру, на сцені якого розігралась трагедія моїх друзів, однолітків, компатріотів". Однак „про найголовніше, — пише він, — я не хочу, та й не можу замовчати”.

Галерія визначних особистостей західного світу, з якими зустрічався, був у близьких чи й навіть дружніх відносинах советський „патріарх пропаганди”, охоплює сотні імен. До них належать, зокрема, світової слави вчені Айнштайн, Жоліо Кюрі, Боннар, Дірак, особистий приятель Капіці, Бернол, дорадник Черчилла під час війни; поети й письменники — Сартр, Пабльо Неруда, Лундквіст, Стейнбек, Тувім, Арнольд Цвайг, Анна Зегерс, Томас Манн, Арагон; політичні діячі — Торез, Ерріо, Відо, П'єр Кот, Ненні, Клементіс, Леон Блюм, Е. Гюз, французький „рожевий” аристократ Еммануель д'Астье; мистці — Пікассо, Анрі Матісс, Шагал...

Серед своїх приятелів, а до певної міри й однотумців має Еренбург також італійських і французьких духовників (Ля Піра, Бульє, Гаджеро), буддійських монахів, квейкерів, американських пасторів, шейхів мусульманських країн.

Еренбурга тепло приймала в своєму палаці 74-річна бельгійська королева Єлисавета, розпитуючи про Сталіна і советських письменників. Королева особисто була присутня на доповіді Еренбурга в Брюсселі і з високою похвалою висловила про „Стокгольмську відозву”, з якої починала Москва еру коекзистенції.

Прізвиська деяких визначних особистостей Заходу, з якими Еренбург мав близькі стосунки, він не розкриває.

Ще на початку холодної війни Ілля Еренбург у складі першої „бригади” московських висланців — редактора „Красної Звезди” генерала Галактіонова і поета Сімонова — відвідав ЗДА.

Тон і спосіб, в якому описує він Америку, далеко відбігають від звичайно вживаних советськими публіцистами: немає тут ньюйоркських „трусоб”, голодних безробітних, „капіталістичних акул”. Очевидно, Еренбург робив це з розмислом.

У той час — в період жорстокої „культурної чистки” в СРСР — Еренбург, перший пробний бальон коекзистенції, в одній із своїх статей писав: „Ми можемо багато чого навчитися в

американських письменників, архітектів і навіть кінорежисерів”. І далі: „Я певен, що американці... палкі патріоти. Вони — нові піонери, їх також трясє лихоманка, але не „золота”: вони шукають духові цінності”.

Американцям, які зустрічалися з Еренбургом під час його подорожі, все це дуже подобалося, і тому не диво, що цьому першому „голубові миру” вдалося в ЗДА, як сам він признається, „з деякими впливовими особами заприятелювати”. А проте, загальний образ Америки, представлений талановитим пером Еренбурга, хоч і оздоблений такого роду сентенціями, в своїй суті мало чим різниться від советського трафарету.

У Принстоні Еренбург відвідав Айнштайна. Із захопленням згадуючи про цю зустріч, Еренбург пише, що свого часу Айнштайн „мужньо вітав Жовтневу революцію”, „зробив усе, що міг, для Іспанії” під час громадянської війни в тій країні, „прилюдно заявив, що він — прихильник соціалізму і друг Советського Союзу”.

Із свого нотатника Еренбург цитує слова, що їх нібито сказав йому Айнштайн: „Американці — це діти, часом милі, часом розпещені. Недобре, коли діти починають бавитися з сірниками, ліпше бавилися б із дерев'яними кубиками”... І ще раз вертаючись до атомової бомби, Айнштайн сказав: „Найбільш небезпечна річ — розраховувати на логіку. Чи ви певні, що два по два чотири? Я — ні... Нещастя, що помер Рузвельт”... Прощаючись, Айнштайн нібито сказав: „Добре, що ви приїхали в Америку, нехай якнайбільше росіян приїжджають, розповідають”...

За кілька днів після цього Айнштайн виступав через радіо, закликаючи американський уряд домовитися з Москвою, відмовитися від атомової зброї. Що думав він тоді про „сірники”, якими цілому світові погрожують „московські діти”?

Не обійшлося в Америці й без комічних моментів. В Нью Йорку, в крамниці, де Еренбург примірював штани, його сфотографували, і це непрезентабельне фото видрукували в газеті. На обурену інтервенцію Еренбурга в редакції тієї газети йому відповіли з гумором: „Ми маємо інтерес до советської людини в усякому вигляді”.

Гостро висміваючи „жовту пресу”, Еренбург

наводить заголовки, що появлялися тоді в американських газетах: „Росіяни збираються захопити Персію”, „Москва претендує на Грецію”, „Червоні погрожують війною, якщо Тіто не дістане Трієсту”... Чи розраховує він при цьому на слабкість людської пам'яті, чи на непоінформованість советських читачів?..

Але вже й тоді не всі американці були такими наївними, як би хотілося Еренбургові. „Газети, — пригадує він, — називали мене „закаптуреним агітатором”, „товаришем циніком”, „кремлівським недоноском” і „найманним мікроцефалом”.

В Нью Йорку канадійський дипломат запросив Еренбурга з компанією відвідати Оттаву. „Переїхавши кордон, ми відразу зрозуміли, який матимемо відпочинок: саме в тих днях відбувався суд над канадійцями, яких обвинувачували у видачі воєнних таємниць Советському Союзові. Головним свідком обвинувачення був службовець консуляту Гузенко — його спокусили грішми, перспективою комфортабельного життя”.

Увесь цей процес Еренбург представляє, як спробу американських чинників виставити Канаду на передову позицію в розпалюванні холодної війни з ССРСР. Викрадення советськими агентами атомових секретів? Алеж шпигунством, пише він, займаються всі держави, великі й малі. Тож навіщо зчиняти бучу, для чого ця „кампанія проти ССРСР”?

Один з „бригад” Еренбурга, генерал Галактіонов, надзвичайно хвилювався і почувався непевно під час усієї подорожі по Америці. Він драстично реагував на запити журналістів, боявся „провалитися”, відповісти щось не так, як належить советському висланцеві. „Щодня зустрічатися з чужинцями — це туртури!” — казав він Еренбургові. На одній з пресконференцій, коли Галактіонова запитали про причини советської поразки під Керчу в часі останньої війни, він відповів, що в першому році війни німці мали перевагу в військовій техніці. І сам злякався своїх слів. А коли американський журналіст, усміхаючись, заявив: „Звичайно, оскільки червоною армією командував генераліссимус Сталін, стратегічні помилки були виключені”, — генерал злякався ще дужче. Пізніше він казав Еренбургові: „Вам добре — ви письменник. А я людина військова”...

У 1948 р. в Москві Галактіонов покінчив життя самогубством.

**

У Франції Еренбург почував себе, як риба в воді.

В Парижі, у президії зборів „прихильників миру” сидів він поруч з Ерріо, прем'єром Бідо, комуністичним провідником Торезом, Лянжеве-ном. Торез був тоді заступником прем'єра і мешкав у палаці Матіньон.

В 1946 р. в „Известиях” Еренбург писав: „Де Голль — людина перенесена з 17 століття у 20-те. Він своєчасно зрозумів значення моторів у війні, але значення тих, хто виготовляє мотори, залишилося для нього нерозкритим. Може, він уважає себе за Жанну д'Арк, що має врятувати Францію? Люди, які кілька років тому кричали, що де Голль „зрадник”, „терорист”, „комунізан”, тепер кричать: „Вся влада де Голлеві!”

Еренбург пригадує французького мистця-комуніста Люрса, який в тих часах купив собі в селі Дордоні маєток. До нього прийшли селяни, і один з них сказав: „Товаришу дідич, добре, що ти приїхав — ми рішили створити парторганізацію”.

Товариство приязни „Франція — ССРСР” (такі т-ва з відповідними назвами потворено тоді по всіх країнах вільного світу) організувало для Еренбурга поїздку по країні. Він виступав, як „посланець миру” в багатьох містах на радіо, на зборах, для нього влаштовувано прийняття в меріях, в спілках журналістів, у готелях йому приділяли апартamenti, призначені для міністрів. В Ліоні один письменник запитав його: „Чим страшний для советського режиму Зоценко?” — Еренбург на все знаходив відповіді.

Але вже тоді частина французької преси зрозуміла місію Еренбурга і трактувала його так, як він заслужив, вимагаючи, щоб „людина, яка зловживає традиційною гостинністю Франції, залишила її межі”.

**

Еренбург, з походження жид, народжений у Києві, в молодості, як згадувано, був анархістом, пізніше став інтернаціоналістом-космополітом, а на схилі віку виступає як російський шовініст. В кожному разі — назовні, прикриваючись комуністичною фразеологією. Чи ця

трансформація — наслідок природної зміни його духовости в атмосфері розпаношеного російського імперіялізму, чи сліпе, безвільне наслідування офіційної лінії компартії, до якої формально він не належить? У 1920-их роках, коли жив Еренбург на еміграції, напевно не написав би він, людина західноєвропейської культури, таких слів: „Чи треба ще раз пригадувати, що без клясичної російської повісти годі уявити собі європейську і американську літературу”...

Не без підстав, — як признається сам Еренбург, — називали його західні газети „безтурботним шулером” і „дотепним циніком”, який, додали б ми до цього, своєю балакучістю прикриває свої потаємні думки.

**

Коли Сталін, незадовго перед своєю смертю, розпочав кампанію проти „космополітів” і „низькопоклонства перед Заходом”, коли змушувано жидівських письменників і мистців розкривати їхні дійсні імена і прізвища, коли „гелікоптер” названо російським винаходом і перейменовано на „вертольот”, а швейцарський сир „кемамбер” — на „закусочний”, Еренбург переживав найтяжчі місяці у своєму житті. Тоді одна з паризьких газет писала: „Цікаво, чи збудеться Еренбург лише Сибіром, чи чекає на нього зашморг?”

Сибір і зашморг обминули Еренбурга, як обминали його все життя під Сталінім і Хрущовим.

Інакша доля спіткала цілий ряд жидівських мистців і літераторів, особистих друзів Еренбурга, сотні тисяч незнаних йому людей, на яких він нацьковував НКВД у своїх статтях — тих, що були вивезені до Німеччини*), тих, що верталися з німецького полону, тих, що не евакуювалися, коли зближався фронт, тих, що добровільно вернулися з еміграції, що були репресовані в 1930-их роках, що мали закордоном свояків...

Еренбург пише, що з початку 1949 року його перестали друкувати, викреслювали його ім'я зі статей критиків; що тоді мав він напоготові валізку і ночами прислухався до кроків

на сходах. Коли він довідався, що десь на якихось зборах у Москві хтось заявив, що „арештовано космополіта число один, Іллю Еренбурга” — він не витримав і написав листа до Сталіна. Наступного ж дня зателефонував до нього з Кремля Маленков і — все раптом змінилося.

Кілька років пізніше, — дозволяє собі пригадати Еренбург, — один журналіст в Ізраїлі твердив, що, перебуваючи у Росії в тюрмі, він довідався від жидівського поета Фефера, що у розправі з жидівськими письменниками винен Еренбург. Це твердження залишає автор спогадів без коментаря.

Як би там не було, незабаром після телефонічної розмови з Маленковим Еренбурга делеговано до Парижу на черговий конгрес „прихильників миру”.

У зв'язку з тим популярна паризька газета заявляла: „Злочинна слабкість нашого уряду. Вчора з Москви прилетіла група, якій доручено організувати тут комуністичну акцію під висівкою „конгресу за мир”. Уряд видав візу навіть добре знаному Іллі Еренбургові... Разом з ним „захищатимуть мир” уповноважений Тореа — Арагон, англійський „учений” Бернал, Жоліо Кюрі, що заміняв професію фізика на посаду кремлівського агітатора, і старий кльовн Пікассо, що виготовив марксистську голубку, яка закаляла всі мури нашого прекрасного, але беззахисного Парижу”.

На паризький конгрес летів з Еренбургом московський митрополит Николай Крутицький.

На маргінесі надрукованої на машинці промови, яку виголосив на тому конгресі Еренбург, вирізнялось червоним олівцем написане рукою Сталіна слово: „Здорово!”

У 1958 році з Тичиною і білоруським поетом Бровкою їздив Еренбург до Польщі. „Поляки зустріли нас надзвичайно гостинно, — пише він. — ... В 1928 році (останній його приїзд до Польщі) вони і ми жили в різних світах. Навіть Тувім, навіть Броневський тоді багато дечого не розуміли... І тільки приїхавши у Варшаву в 1958 році, я відчув, що вже ніщо більше нас не розділяє”...

Направду, треба бути таким, як Еренбург, „політичним шулером” і циніком, щоб це стверджувати.

**

*) На голови всіх тих „остарбайтерів”, що в німецьких фабриках „кували зброю проти соціалістичної Вітчизни”, закликав він „караючий меч” НКВД.

Ярополк Ласовський

МУЗИКА В ПІДСОВЕТСЬКІЙ УКРАЇНІ

Кілька місяців тому на одній з ньюйоркських радіовисилень передано оперу Миколи Лисенка „Тарас Бульба” у виконанні солістів, хору та оркестри Київського оперового театру.

Твір українського композитора — рідкість в американських радіопередачах, тож автор цих рядків, наставивши радіоприймач на відповідні хвилі, нетерпеливо очікував, коли з голосника почує один з наймогутніших творів Лисенка, оперу, яка лібреттом і музикою не поступається перед операми Верді чи Вагнера. Додатковою принадою було те, що оперу „Тарас Бульба” мали виконувати великий хор, повна симфонічна оркестра, в масштабі, запланованому геніяльним композитором.

Та, на жаль, почуте принесло глибоке розчарування. Солісти, без винятку російської школи співу, разили неприємним „тремоль” та московською вимовою. Тарас Бульба (бас А. Кикот) шепелявив. Оркестра, хоч і не фальшувала (і таке буває, наприклад, на платівці 21-ої симфонії Овсянніко-Куликовського), але протягом трьох з половиною годин гриміла безнастанним форте, неначе перевиконуючи норму.

З своїми „бригадами” і сам-один їздив Еренбург, як „посланець миру”, по Німеччині, Італії, Греції, Японії, Індії, країнах Північної і Південної Америки, нав'язуючи зв'язки з ліберальними колами мистців і літераторів, організуючи „круглі столи”, підготовляючи ґрунт для місцевих п'ятих колон. Він один виконував працю цілого загону досвідчених комуністичних конспіраторів.

Цю частину своєї нещирої, лицемірної „сповіді”, яка вийде двома томами, закінчує 75-річний Еренбург словами: „Холодна війна просякає в усі пори людства. У Вашингтоні працює комісія для дослідження антиамериканської діяльності, і всіх, хто наслідюється вимовити слово „мир”, осуджує за співчуття до комунізму. Мені радісно, що в океані доброї волі — крапля моїх літ”...

„Сповідь” Іллі Еренбурга, одного з найстаріших і найбільш шанованих у Кремлі советських письменників — своєрідний історичний документ, сповнений фальшу і цинізму.

Отже, столичний оперовий театр УССР, передовий ансамбль країни з майже півсотнею мільйонів населення, не спромігся на бодай пересічне виконання опери в українській мові, написаної на основі українського мелосу. Як же в тому театрі мусить звучати міжнародній репертуар, коли і свій, як не свій!

Наведений приклад не є окремим явищем в підсоветській Україні. Наступ на українську культуру не обмежується літературою і малярством. На Україні дозволено — та й то з обмеженням! — лише народню і т. зв. популярну музику. Оця популярна музика, яка має всі благословення партії, і є тим хробаком, що точить дерево української музики, розплоджує численні балабайково-боянові гуртки. Ніколи так багато пісеньок „легкого стилю” не написано, не видруковано й не випущено в Україні на платівках, як тепер. Зате твори українських композиторів (за виїмком Данькевича та Майбороди, вірних соцреалістичних халтурників) здебільша лежать ненаграні.

Музика в Україні засмічена дрібноміщанськими романсами, плебейськими „гармошками”, одами про трактористів та доярок. Платівки та ноти, призначені на експорт, дуже виразно на це вказують. Поважній українській музиці в тій навалі „шараваро-самоварщини” приділяється незначний відсоток.

Погляньмо тепер, як представлена Україна, а як Росія, на міжнародній естраді. З інструменталістів дослівно ніхто не представляє України в сучасному музичному світі. Зате Росія представлена скрипачами Ойстрахами (батьком і сином), Коганом (всі три з Одеси), піаністами Гілельсом, Ашкеназі, Святославом Ріхтером (цей останній якось невиразно натякнув, що він українець, але не перед міжнародньою пресою) та десятками меншого калібру солістів, яких Москва пропихає на всі можливі конкурси, турне та виступи.

Інструментальні ансамблі і симфонічні оркестри в Україні стоять на низькому, півпрофесійному або цілком аматорському рівні. Платівок з тих оркестр немає на міжнародньому ринку. Захід буквально засипають платівками

московської та лєнінградської симфонічних оркестр, операми Большого Театру, російських камерних ансамблів, які виконують не лише твори російських композиторів, але й міжнародний репертуар.

Із співаків така багата на чудових вокалістів Україна має може п'ятьох-шістьох, трохи знамих на Заході. Та й то найкращі з них, Козловський і Гмиря, на платівках, призначених за кордон, подані як „советські мистці”.

Доречі, американський фаховий рецензент, оцінюючи советську платівку, на якій четверо „російських” співаків виконують твори російських композиторів, відзначив Бориса Гмирю як одного з найкращих сучасних басів-баритонів, а рівночасно досить гостро скритикував решту співаків з Большого Театру. Але коли ми чуємо лише принагідно Гмирю чи Козловського, то російські співаки Вішневська, Петров, Рейзин, Лісіцин виступають у Мілянській Скалі та в Метрополітан Опері в Нью Йорку.

Щодо друкованих і награних творів українських композиторів, то навряд чи вони можуть гідно представити культурний доробок української нації за останнє півсторіччя.

Візьмімо, наприклад, опери „Богдан Хмельницький” Данькевича та „Милану” і „Тараса Шевченка” Майбороди. Поминаючи пропагандивний зміст лібретт, музика цих опер ясно показує, чому вони дістали апробату від Москви. Мелодична структура побудована тут на зразках російських композиторів Чайковського чи Бородіна, тематичний матеріал не то „Реве та стогне”, не то „Не іскушай мєня без нужди”. Гармонічна структура не вилазить поза сімдесяті роки минулого століття.

Клясичний репертуар українського оперового театру представлений „Запорожцем” та „Наталкою Полтавкою”. Ці два твори, хоч дуже добре виконані, випущені на Захід в допотопному награнні, тоді як московські платівки звичайно награні за останніми методами „гай фіделіті”, часто американськими спеціалістами. Таких шедеврів української музики, як „Ноктюрн” Лисенка, творів знищеного генія Барвінського, творів сеньйора українських композиторів С. Людкевича, взагалі не награно і пересічний слухач на Заході їх не знає.

Наступ на українську культуру веде Москва

БІІ ЗА РОЗВАЛ ТЮРМИ НАРОДІВ

Тиждень Поневолених Націй, проголошений президентом Л. Л. Джансоном 4-го липня, розпочався у Вашингтоні 17-го липня в Шеретон Парк готелі зустріччю видатних американців, прихильників концепції розвалу російської імперії, тобто концепції АБН, численних українців, мадярів, в'єтнамців, корейців, китайців, литовців і ін. З Вашингтону і Балтімору прибули у народніх строях сумівки, які роздавали листівки, виготовлені українською станицею ПАВНА у Вашингтоні. Урочистість підготував Крайовий Комітет Тижня Поневолених Націй спільно з місцевим Комітетом при всебічній підтримці ПАВНА, зокрема його української станиці у Вашингтоні.

Перед готелем, де відбувалася маніфестаційна зустріч, стояли авта з транспарентами: „Пошукується шефа КГВ Шелєпіна — скритовбивцю Бандери”, „Вільна Україна — шлях до тривалого миру в світі”, „ПАВНА підтримує закон Конгресу ЗДА про поневолені нації”, „Вимагаємо політики визволення — відкидаємо політику коєкзистенції з Москвою і комунізмом” і т. д. На вантажній автомашині встановлене було величезне мальовило російського ведмеда, який збирається напаста на світ, але його ланцюгами здержують поневолені народи. Автомашина з цим мальовилом об'їздила місто, звертаючи увагу прохожих, яким роздавано листівки АБН.

Успіх імпрези треба завдячувати головно д-р. М. Данкевичеві, голові станиці ПАВНА у Вашингтоні, інж. В. Маєвському, голові Відділу ООЧСУ у Вашингтоні, п. Т. Царикові, голові Відділу ООЧСУ в Балтіморі, мгр. Р. Сербинові, п. С. Войчукові й іншим прихильникам АБН.

За тиждень перед маніфестацією завітав до Вашингтону Ярослав Стецько, якого вітали на лєтовищі наші діти з квітами, делегація Організації Визвольного Фронту під проводом д-ра М. Кушніра, а також полк. З. Рибак — голова Відділу УККА, ветеран американської армії.

За президіальним столом маніфестаційної зустрічі сиділи: Я. Стецько, представник віце-президента Гомфрі — Джулюс Кагн, в'єтнамський шарже д'афер П. Рав, кубинський представник, генеральний секретар Головного Комітету Тижня Поневолених Націй Д. Л. Міллер (керівник зустрічі), парох української католицької церкви Святої Родини о. Т. Данусяр, протестантський священник Б. Мінтурн та голова Комітету ТПН Вашингтону Р. Рассел. Був прививний також сеньйор українських політичних діячів П. Задорецький, близький співробітник полк. С. Коновальця.

Спільну молитву провів священник Б. Ментурн, а приречення вірності ідеям боротьби за свободу — полк. В. Рибак.

Проклямацію президента Л. Б. Джансона з нагоди

з щораз більшою силою в усіх її ділянках, а зокрема в ділянці музики, яка чи не найглибше розкриває душу і поривання кожного народу.

Тижня Поневоленних Націй прочитав Д. Л. Міллер, а Р. Рассел прочитав проклямацію комішенерів міста Вашингтону.

Д. Л. Міллер також прочитав два привітальні листи: від голови УККА проф. Л. Добрянського та від посла німецького парламенту, колишнього міністра д-ра Т. Оберлендера.

У своєму листі проф. Л. Добрянський підкреслив спільність ідей волелюбних народів світу і закликав до спільної дії для визволення народів з-під ярма комуністичної Росії та червоного Китаю.

У своєму листі д-р Т. Оберлендер писав: „Доказом нашої солідарності в боротьбі проти большевизму є висловлена мною в нашому парламенті заява солідарності з резолюцією американського Конгресу щодо поневоленних народів. Міністер закордонних справ відповів на мою інтерпеляцію, що наш уряд відчуває глибоку симпатію до всіх народів, які борються за національну незалежність. Німецький уряд вимагає свободи, самовизначення не тільки для свого народу, але для всіх народів світу. Я глибоко вірю, що об'єднаним фронтом усіх волелюбних людей ми будемо спроможні здобути волю для людини і національну незалежність для народів, уярмлених безбожницьким комунізмом”.

Першим промовляв провідник кубинських повстанців, який бере активну участь у визвольній боротьбі проти комуністичного режиму Кастра.

Центральною точкою програми була промова голови ЦК АБН Ярослава Стецька.

Ярослав Стецько в англійській мові привітав прийнятих і підкреслив, що закон Конгресу ЗДА про поневолені нації є доказом того, що американський народ керується в політиці моральними засадами. У дуже тактовній формі він висловив критичні зауваження щодо політики Державного Департаменту і висунув низку практичних сугестій щодо актуальної політики Уряду ЗДА відносно уярмлених націй.

„Як може, — питає прелегент, — в'єтнамський народ бути захоплений війною у В'єтнамі, коли заздалегідь обмежено її мету 17-ою паралелею, замість дати йому велику візію соборного, незалежного, вільного В'єтнаму? Замість того, щоб заохотити північних в'єтнамців повставати проти тиранів, спинається їх розмах і обмежується мету? Чому всього В'єтнаму, всієї Кореї, десанту на континент Китаю не ставити у плян дії? А передусім — чому не атакувати центру всього зла — Москви — і не дати підтримки Україні та іншим уярмленим в СССР націям, що творять ключ перемоги, Ахіллесову п'яту імперії?”

Поодинокі місця промови слухачі переривали бурхливими оплесками.

Далі прелегент висунув концепцію спільного фронту великодержав Заходу з поневоленими народами проти обох тираній — Росії і червоного Китаю, відмічуючи помилку альянтів в останній світовій війні — союз із Сталінін проти Гітлера, замість спільного фронту з Україною й іншими уярмленими народами — проти Німеччини і проти Росії.

Відзначивши вагу революційно-повстанської стратегії УПА, прелегент висунув альтернативу до термоядерної війни: одночасні, координовані повстання, глибоко це уаргументувавши.

Проаналізувавши сучасну стадію революційно-визвольної боротьби в Україні й інших поневоленних країнах, многогранні її форми і методи, включно з ідеологічною боротьбою молоді генерации, прелегент звернув увагу на скріплювання терору в СССР і систематичне зміцнювання КГБ на чолі з Шелепіним, що є виявом змагу за владу нової генерации російської загарбницької еліти. Я. Стецько висунув ще раз обвинувачення Шелепіна за убивство не лише С. Бандери і Л. Ребега, але також президента Кеннеді.

У своїх висновках прелегент підкреслив, що вже ніяка сила не врятує від упадку царство деспотів СССР. Нова сила виходить на арену історії — АБН, що є єдністю людей одної ідеї, одної моралі, хоча різних націй, які змагаються за перемогу ідеї волі, правди, Бога, національної незалежності.

Модерний світ — сказав Ярослав Стецько — замкнувся перед Богом, але Бог повернеться назад до нього, як на початку християнства — через замкнуті двері.

Після голови ЦК АБН промовляв в'єтнамський шарже д'афер П. Рав, який звернув увагу на труднощі боротьби свого народу.

Кінцевим промовцем був керівник зустрічі Д. Л. Міллер, який говорив про принципи і мету закону про поневолені нації. В закінченні слова він закликав присутніх удатися до пам'ятника Шевченкові, до духа ідеї, на які вказував теж голова АБН.

Маніфестаційну зустріч закрито спільною молитвою.

Тижень Поневоленних Націй у ЗДА — це доказ, що час ізоляції уже минув, це — перемога концепції АБН.

ПРОТИКОМУНІСТИЧНЕ ВІЧЕ В МІОНХЕНІ

23-го липня з ініціативи АБН відбулося в Мюнхені велике віче, цілтю якого було висловити солідарність з резолюціями американського Конгресу про Тижень Поневоленних Націй, заявити незмінне бажання поневоленних Москвою народів далі боротися за самостійність і державність.

В залі Швабінгергауз зібралася велика кількість не тільки німців, серед яких було чимало відомих антикомуністичних діячів, але теж поважне число українців та інших представників поневоленних народів. Численно прибули сумівці. Заля була прибранна прапорами поневоленних народів, а на фронтівій стіні виділіла велика емблема АБН.

На промовців запрошено видатних німецьких політиків.

Віче відкрив кол. міністер вільної Словаччини д-р Ф. Дурчанський. Він пригадав історичну резолюцію американського Конгресу, якою задокументовано готовість американського народу підтримувати визвольну боротьбу поневоленних Москвою народів.

Проф. д-р Ф. Дурчанський привітав усіх присутніх

та виражував назви організацій і осіб, які на це зібрання прислали свої привітання.

У своїй доповіді ген. секретар АВН князь Накашідзе, з властивим йому темпераментом і тонкою іронією, запитав німецькі політичні чинники, чи вони визнають постанову Конгресу ЗДА щодо незалежності поневолених Москвою народів. Він твердив, що поневолені народи висловлюють свої принципи без уваги на те, чи це комусь подобається. „Ми хочемо вирвати нас із пасивності, — говорив він у бік тих, які не хочуть бачити в дійсному світі проблеми боротьби поневолених народів. — Ми резигнуємо з чужої допомоги, яка призначена для недорозвинених народів. Ми маємо досить власних ресурсів, щоб свobodно жити. Натомість ми потребуємо моральної і політичної допомоги в боротьбі за свободу. Це глупота — називати країни поневолених народів частинами Росії”.

Посол до крайового парламенту, керівник Союзу Вигнанців Франц Гакш заявив, що справжніми прирятелями Німеччини є поневолені народи, а не їх поневолювачі.

Д-р Гайнц Лянґе (з партії ФДП) посол Нордрайн-Вестфалії, гостро критикував тих, які „недобачають” чи промовчують боротьбу поневолених народів. Він з сарказмом звернувся до „тих, які прийшли робити собі нотатки”, і підтримав на дусі борців за свободу, кажучи, що в „політиці той, хто прагне досягнути неможливе, досягне можливого”.

Коментатор німецького радіо Вінфрід Мартіні говорив про фальш марксизму та ленінізму і в аналізі тої доктрини виявив її антигуманний характер.

Вице-президент Союзу Вигнанців Р. Вольнер засудив коекзистенцію, вказуючи на неї як на інструмент большевників, яким вони паралізують волю вільного світу. Не вистачає — говорив він — декларувати себе прихильником боротьби за свободу, треба до неї чинно заангажуватися. Коли б ЗДА та інші великодержави були це робили, коли б вони допомагали протикомуністичним повстанцям, то сьогодні не було б тої війни, яка ведеться у В'єтнамі.

Кінцеве слово виголосила п-ні С. Стецько, яка на підставі вісток, що прийшли на Захід, вказала на боротьбу України. Вона теж прочитала резолюцію солідарності з постановою Конгресу ЗДА про Тиждень Поневолених Націй. Зачитану резолюцію присутні прийняли оплесками.

Широкі вістки з нагоди протикомуністичного віча в Мюнхені подали баварська радіовисильня, „Зюддойче Цайтунг”, найбільший німецький щоденник, „Мюнхнер Меркур”, „Франкфуртер Альгемайне”, „Фольксботе”, „Судетен Дойче”, „Штіме дер Фрайгайт”, „Ді Дойче Цайтунг” та ін.

9-ий З'їзд ТУСМ'у

В днях 26-27 червня в Мекгілл Університеті, Монреаль, Канада, відбувся 9-ий з'їзд Товариства Української Студіюючої Молоді ім. Міхновського.

По відчитанні численних привітів від центральних громадських і політичних організацій, присутні вислухали записане на тасьмі слово д-ра Д. Донцова і доповідь Христі Кульчицької. Звітували голова уступаю-

чої Управи Б. Кульчицький і референти, а за ними Осередки ТУСМ в Монреалі, Дітроїті, Гартфорді, Філадельфії, Вілліамсствані, Торонто, Ньюарку, Мінеаполісі, Сиракузах, Нью Йорку і Клівленді. По дискусіях над звітами пропозиції про уділення абсолюторії уступаючій Управі прийнято одностайно.

Нову Головну Управу ТУСМ'у вибрано в такому складі: голова — Ігор Заяць, 1-ий заступник і ідеологічно-політ. референт — Ю. Кульчицький, 2-ий заступник і організац. референт — Вол. Ваньчицький, 3-ій заступник і рефер. зовнішніх зв'язків — І. Нестерчук, заступники на Канаду — Роман Гуцул і Роман Сеньків, фін. референт — Р. Коропась, пресовий референт — Т. Рогатинська.

3 РЕЗОЛЮЦІЇ 9-ГО КОНГРЕСУ ТУСМ'У

- 9-ий Конгрес ТУСМ стверджує, що українська молодь в переважаючій своїй частині сповнена ідеєю Української Самостійної Соборної Держави і готова в ім'я цієї ідеї жертвувати свої сили, вміння, працю, а навіть і життя.
- ТУСМ є ідеологічно-політичною організацією українського студентства, яка визнає ідеологію українського націоналізму і на ній спирає свою дію.
- Конгрес стверджує, що український націоналізм є основою рушійною силою росту української нації.
- ТУСМ стоїть на становищі, що існування Української Самостійної Соборної Держави є основою передумовою свobodного розвитку української нації. Тому Конгрес пригадує, що допомога українському народові в його боротьбі за відновлення Української Держави є основним завданням ТУСМ і найважливішим обов'язком кожного українського студента.
- Конгрес остерігає українську спільноту, зокрема українське студентство і молодь, проти розкладових і підступних намагань Москви приспати чуйність української людини на чужині та зломити її відповідність на московську отруту.
- Конгрес стверджує існування плянового нищення московськими властями в Україні української науки, культурних надбань і історичних пам'яток..
- ТУСМ підпорядковує всю свою дію в політичному, культурному і виховному житті інтересам боротьби українського народу за встановлення Української Самостійної Соборної Держави.
- ТУСМ піддержує українські політичні, громадські, культурно-мистецькі установи, як також поодиноких людей, які виразно зазначають своє українство та своєю творчою працею спричиняються до розбудови і поглиблення української націоналістичної ідеології.
- Конгрес доручає Головній Управі вжити відповідних заходів для розбудови організаційної мережі ТУСМ та поглиблення праці і узгіднити та скріпити співпрацю з молодечими організаціями.
- 9-ий Конгрес ТУСМ прилучається до становища УККА і інших громадсько-суспільних організацій щодо т. зв. культурного обміну, осуджуючи цей обмін, як шкідливий для української визвольної справи.

(Продовження з 2-ої стор. обкладинки)

Бадяк Михайло, Ворона Іван, Чабан Василь, Космина Іван, Рилик Йосиф, Запотічний Антін, Степась Михайло, Вийковський Іван, Галушка Корнило, Дзьоба Семен, о. Сулик Степан, Ліман Василь, Вольний Степан, Дякун Іван, Левкович Володимир, Тимків Ярослав, Савчак Іван, Гайдучок Л., Ленцак Й., Андрусечко Йосиф, Лабуза Теодор, Пашуля Володимир, Стечак Василь, Баралецький Петро, Шевчик Анна, Ковалюк Анастасія, Гураль Степан, Яремчак.

По § 1.00 — Антипорович, Мізерний Андрій, Станько Роман, Ілек Марія, Пашуляк Іван, Кацюба Вікторія, Гадек Іван, Степанський Сах, Валинський Микола, Мазуровська Сося, Пастер Марія, Бадяк Марія, Павлянець Михайло, Жила Савка, Стек Василь, Карач Юрій, о. Земляченко, Вабин Григорій, Медвік Люї, Папаца В., Срібний Юрій.

ЧКАГО, СЕРЕДНІ-ПІВДЕНЬ

Збіркові листи чч.: 466, 467, 468, 469.

По § 20.00 — Колпорчур Н.

По § 10 .00 — Осередок СУМА ім. Вогуна, Брицький В., Порохонько Г., Хома П., Чурма Т.

По § 6.00 — Палушкевич М.

По § 5.00 — Забродський С., Василенко М., Шалай І., Перхач Е., Присташ Г., Вардахівський І., Вардахівський О., Колодчин Ф., Козій А., Вигнанський П., Шкоблій Т., Яцишин М., Тринога С.

По § 4.00 — Богогобьяк А., Ханас П.

По § 3.00 — Чурма І., Саламай М.

По § 2.00 — Старчак І., Чура І., Костик І., Хомик І., Кравчишин І., Пірко І., Пірко І., Дяків С., Орищук С., Михайлишин М., Зімбровський В., Побідинський О., Гринько В., Харів М., Шалева І., Вагодожак І., Ковалишин М., Вербовацький С., Піх І., Свірський І., Гнатшин В., Гулич Д., Кечма М., Ткачук П., Лужний М., Кривачук М.

По § 1.00 — Пітула М., Гут П., Косар І., Кучер А., Курдидик М., Василів П., Матичак В., Дикий М., Дума П., Чаплінський П., Грохола В., Юзьків Ю.

ЧКАГО, ДАЛЕКІ-ПІВДЕНЬ

Збіркові листи чч.: 470, 471. Збірщики: п. Остап Михайло і п. Семків Микита.

По § 10.00 — Дронь Г., Яворський М., Салацький І.

По § 5.00 — Яруняк М., Дмитрів В., Зазуля А., Шатинський В., Мединський С., Федорів І., Павленко П., Веселий М., Петрущак І., Округ С., Логай М., Дансіновський О., Івахів М., Шатинський І., Подлецький І., Щурко А., Стебельський М., Калюжний Д., Осудар Д., Семків М., Чомко Г.

По § 4.00 — Джус П.

По § 3.00 — Сталений Е., Фецуляк І., Жеребний І., Трятьчий П., Остап М., Марченко С., Вурдяк А., Да-

виденко М., Пипський М., Шатинський М., Василів І., Спольський О.

По § 2.50 — Пукас Д.

По § 2.00 — Ватаманюк Ю., Шкірпан Д., Кокколюс О., Шарій О., Кравчишин В., Макар У., Несевич І., Поліщук І., Микитин В., Лешко Д., Жовнір І., Грод І., Срип І., Добрянський І., Чехар М., Шиманьчик Й.

По § 1.00 — Проскурняк С., Голзбик Р.

ЧКАГО-ПІВДЕНЬ

Збіркова листа ч. 473.

По § 20.00 — д-р Сайкевич В.

По § 10.00 — д-р Іванець Я., д-р Дорожинський О., д-р Павлинський С., Білецький М., інж. Гайдук А., Турчиновський В., Процик П., Куц О., Зрада О., Галан О., Танчак П., Стебельський М., Савчак В., Ярема О.

По § 5.00 — інж. Стефанський З., Мураль М., Єдлицький М., Шандра М.

По § 4.00 — Якма М.

По § 3.00 — Войчук П.

По § 2.00 — інж. Вородайко К., Винарчук В.

ГЕММОНД, ІНДІЯНА

Збіркова листа ч. 472. Збірщик п. Степан Пилипчак.

По § 10.00 — Пилипчак С.

По § 5.00 — Залуцький М., Петрина Г., Луцак І., Ткачук М., Кушнір В., Возняк М., Юзько І., Мандзій М., Луців М.

По § 3.00 — Залуцький О., Солян А., Адамко П.

По § 2.00 — Шуя В., Їжак С., Луцик О., Залуцький С.

По § 1.00 — Урядко М., Здан Д., Мандзій В.

СИРАКІОЗ, Н. И.

Збіркова листа ч. 496. Збірщики: Володимир Спісак і Ілля Кумановський.

По § 10.00 — Стефан Грицик, Свинціцький Гриць, Мінько Олекса, У.Н.Д., Когут Михайло, д-р Александер Гудзяк.

По § 5.00 — Глива Йосиф, Пігуляк Іван, Будзяк Василь, Козуб Іван, Кунцо Олекса, Рекуляк Стефан, Сушняк Іван, Луцак Стефан, д-р Подюк, Майкович Дмитро, Ярема Теодор, Луцишин Петро, Дитюк Іван, Слонський Іван, Кумановський Ілько.

По § 4.00 — Рись Іван.

По § 3.00 — Євген Вішко, Мазурик Ілько, Луцак Василь, Мельник Іван, Новий Гриць.

По § 2.00 — Стефан Лещик, Антін Мицьо, Володимир Кравс, Свифт Йосиф, Александрович Теодор, Мильник Теодор, Каній Роберт, Михайло Каній, Майкович Теодор, Луцак Іван, Дрозда Іван, Сидорович, Максимяк Мері, Гусак Євген, Тимко Шоробура, Алан Брош.

По § 1.00 — Дидик Олекса, Озадар Роберт, Мацко Стефан, Іван Вігей, Когут Петро, Гнатко Федор.

Збіркова листа ч. 497. Збірщики: Голь Петро і Глива Осип.

По § 10.00 — Петро Вашуцький, Динька Андрій, Ковальчук Іван, Качмарик Михайло, Макусій Іван.

ВСІМ ЖЕРТВОДАВЦЯМ ЩИРЕ СПАСИВІ!

(Продовження збірки в наступному числі)